

## Pääluokka 33

### SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvien etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 60 ja 33.20.51, 52, 56.

*Selvitysosa:*

#### Toimintaympäristö

Suomalaisten hyvinvointi ja elämänlaatu ovat kehittyneet hyvin kuluneen kymmenen vuoden aikana. Sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat kuitenkin kansainvälisesti verrattuna edelleen suuret. Polarisaation ja sosiaalisen eriarvoisuuden lisääntyminen on haaste sekä yksilöiden hyvinvoinnin että yhteiskunnan vakauden kannalta.

Toimintaympäristön muutos on monitasoista. Teknologian voimakas kehitys lisää mahdollisuuksia tukea terveyttä ja hyvinvointia ennaltaehkäisevästi ja antaa vaikuttavampaa hoitoa ja palveluja. Myös tietoa voidaan hyödyntää entistä enemmän sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla. Työllisyys, terveys ja hyvinvointi ja niitä tukevat palvelut vahvistavat kansalaisten osallisuutta ja estävät syrjäytymistä. Työn murros tuo uusia tapoja osallistua työelämään. Niiden myötä muuttuu myös sosiaaliturvan rahoituksen perusta.

Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus edellyttää ja mahdollistaa uusien toimintatapojen käyttöön ottamisen. Digitalisaation mahdollisuudet hyödyntämällä toiminta tehostuu ja palveluiden saatavuus ja saavutettavuus lisääntyvät.

Sosiaali- ja terveyspolitiikalla tuetaan työllisyysasteen nousua ja työn tuottavuutta huolehtimalla työhyvinvoinnista ja työntekijöiden terveydestä ja työ- ja toimintakyvystä. Sosiaali- ja terveysala on myös itsessään kasvuala ja teknologian ja palvelujen kehittäjä.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen, joka edellyttää talouskasvua ja rakenteellisia uudistuksia. Sosiaali- ja terveyspalvelut, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille.

Sosiaali- ja terveyspolitiikalla tuetaan työllisyysasteen nousua ja työn tuottavuutta huolehtimalla työhyvinvoinnista ja työntekijöiden terveydestä ja työ- ja toimintakyvystä. Kansalaisten terveydentilan ja toimintakyvyn parantuessa sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve vähenee.

#### Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestävästi kasvun ja kohenevan työllisyyden uralle sekä turvata julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan rahoitus. Hyvinvointipalvelujen ja tulonsiirtojen rahoituksen turvaamiseksi toteutetaan työn kannustavuutta ja työllistämisen houkuttelevuutta parantavat uudistukset. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjujen sujuvuudessa, henkilöstön hyvinvoinnissa ja toimivissa tietojärjestelmissä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen tavoitteena on terveyserojen kaventaminen ja kustannusten hallinta. Uudistus toteutetaan palvelujen täydellisellä horisontaalisella ja vertikaalisella integraatiolla sekä vahvistamalla järjestäjien kantokykyä.

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalimenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

**Strategiset tavoitteet hallituskaudelle**

Hyvinvointi ja terveys -painopistealueen kymmenen vuoden tavoitteen mukaisesti suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Jokainen ihminen kokee voivansa vaikuttaa, tehdä valintoja ja ottaa vastuuta. Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjut ovat sujuvia, henkilöstö voi hyvin ja tietojärjestelmät toimivat. Uudistuksen myötä yhteisillä varoilla saadaan enemmän terveyttä ja hyvinvointia.

Tavoitteet 2017—2020 (suluissa viittaus seurantaindikaattoreihin):

— Terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla. Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet (Elintapojen kehitys)

— Eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu. Julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa. Ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän (Elintapojen kehitys)

— Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet (Lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut)

— Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu. Omaishoitoa on vahvistettu (Ikääntyneiden palvelujen rakenne)

— Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä (Sosiaali- ja terveystalouden kustannukset, Sosiaali- ja terveystalouden odotusajat)

— Sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi (Osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoille)

— Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla (Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta).

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi suunnitelmallisesti hallituksen tasa-arvopolitiikkaa, edistää sukupuolten tasa-arvoa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikessa valtioneuvoston valmistelussa ja päätöksenteossa. Valta-virtaistamista valtioneuvostossa vahvistetaan ministeriöittäin räätälöidyn tuen avulla. Sukupuolinäkökulma sisällytetään merkittäviin hankkeisiin kuten sote-uudistukseen. Kolmikantaisen samapalkkausohjelman toteutus työmarkkinaosapuolten kanssa jatkuu.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvin osin lakia alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) sekä lakia alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014). Euroopan unionin rakennerahastovarojen kohdentamisessa neuvotellaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtakunnallisiin hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kanssa. Voimavarat suunnataan Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 -ohjelman mukaisesti ja niiden tarkoituksenmukainen hyödyntäminen varmistetaan käyttösuunnitelmalla.

**Seurantaindikaattori 2013—2018**

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 tot/arvio (*)	2017 arvio	2018 arvio
--	-------------------	-------------------	-------------------	-----------------------	---------------	---------------

**Elintapojen kehitys****% ikäryhmästä**

— Aikuisten ylipaino	55	54	54	54	54	53
— Aikuisten humalajuominen	12	12	11	13	12	11
— Liikuntaa harrastamattomat aikuiset	25	23	26	23	23	23
— Psykkisesti merkittävästi kuormittuneet aikuiset	14	13	13	14	13	13
— Ylipainoiset nuoret	16,4	..	15,5	..	15,0	15,0

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 tot/arvio (*)	2017 arvio	2018 arvio
— Tosi humalaan vähintään kuukausittain juovat nuoret	12,1	..	9,9	..	9,0	9,0
— Vähän liikuntaa harrastavat nuoret	32,1	..	22,4	..	22	22
<b>Lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut</b>						
<b>Perheitä/käyntejä vuoden aikana</b>						
— Lastensuojelun tehostettu perhetyö (perheitä)	..	..	8 939	9 000*	9 000	9 000
— SHL:n mukainen perhetyö (perheitä)	..	..	10 707	11 000*	11 000	11 000
— Lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	..	..	2 586	2 500*	2 500	2 500
— SHL:n mukaiset kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheitä)	..	..	9 645	10 000*	10 000	10 000
— Erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit äitiys- tai lastenneuvolassa tai koulu- tai opiskeluterveydenhuollossa	..	..	14 183	25 858 <sup>1)</sup>	26 000	26 000
<b>Ikääntyneiden palvelujen rakenne</b>						
<b>% 80 vuotta täyttäneistä</b>						
— Omaishoidon tuen 80 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana	5,5	5,5	5,7	5,8*	5,8	5,9
— Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 80 vuotta täyttäneet asiakkaat	16,6	16,5	16,4	16,6*	16,5	16,5
— Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 80 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12.	9,3	9,8	10,3	10,2*	10,2	10,2
— Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 80 vuotta täyttäneet 31.12.	4,5	3,9	3,0	2,8*	2,7	2,6
<b>Sosiaali- ja terveystalouden kustannukset</b>						
<b>€/asukas</b>						
— Käyttökustannukset (defl.)	3 601	3 644	3 617	3 700*	3 700	3 700
<b>Sosiaali- ja terveystalouden odotusajat</b>						
<b>% asiakkaista</b>						
— Lastensuojelun selvitystä yli 3 kk odottaneet	..	10,1	5,7	5,6	5,5	5,4
— Perusterveydenhuollossa lääkärille yli 7 päivää odottaneet	53	56	52	59	55	50
— Perusterveydenhuollossa hoitajalle yli 3 päivää odottaneet	44	48	33	40	35	30
— Erikoissairaanhoidossa yli 90 vuorokautta odottaneet	15,2	13,6	14,5	14,4	14,2	14,0
<b>Osatyökykyisten tukeminen työmarkkinoille</b>						
<b>Lkm</b>						
— Kelan kuntoutusrahan saajat	55 521	56 731	57 292	49 187	50 000	50 000

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 toteutuma	2016 tot/arvio (*)	2017 arvio	2018 arvio
— Työeläkekuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa saaneet	8 240	8 479	9 210	10 171	10 000	10 000
— Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	5 157	4 842	4 837	5 245	5 000	5 000
— Kokoaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	17 803	16 405	16 360	16 300*	16 200	16 100
<b>Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta</b>						
— Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen, milj. euroa	301,0	308,0	309,3	315,3	317,6	358,0

<sup>1)</sup> Muutos 2015—2016 on suuri eikä sen syytä tarkkaan tiedetä. Taustalla voi olla palvelujen tarpeen kasvu tai kuntien halu panostaa näihin palveluihin, mutta myös uuteen tilastojärjestelmään tai kirjaamiseen liittyvät syyt.

### Hallinnonalan määrärahat vuosina 2016—2018

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
<b>01. Hallinto</b>	<b>91 542</b>	<b>91 975</b>	<b>94 806</b>	<b>2 831</b>	<b>3</b>
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 764	30 970	31 362	392	1
02. Työttömyysturvan muutoksenhaku- lautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 835	2 536	—	-2 536	-100
03. Sosiaaliturvan muutoksenhaku- lautakunnan toimintamenot (siir- tomääräraha 2 v)	5 230	5 102	—	-5 102	-100
04. Valtion mielisairaaloiden toimin- tamenot (siirtomääräraha 2 v)	576	563	550	-13	-2
05. Terveyden ja hyvinvoinnin laitok- sen alaisten lastensuojeluyksiköi- den toimintamenot (siirtomäärära- ha 2 v)	1 016	1 011	1 106	95	9
06. Terveyden ja hyvinvoinnin laitok- sen alaisen vankiterveydenhuol- lon yksikön toimintamenot (siir- tomääräraha 2 v)	16 522	16 085	17 448	1 363	8
07. Sosiaaliturva-asioiden muutok- senhakulautakunta (siirtomäärära- ha 3 v)	—	—	8 736	8 736	0
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastieto- järjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	15 330	13 330	11 000	-2 330	-17
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	17 439	18 671	18 729	58	0

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 830	3 707	5 875	2 168	58
<b>02. Valvonta</b>	<b>63 015</b>	<b>59 602</b>	<b>67 565</b>	<b>7 963</b>	<b>13</b>
03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 271	12 438	12 190	-248	-2
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 770	10 762	11 143	381	4
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 062	3 879	5 300	1 421	37
07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 333	24 308	23 897	-411	-2
(87.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	1 000	—	—	—	0
08. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	2 550	2 550	0
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyntutkimuksen selvittämisen menot (arviomääräraha)	7 579	8 215	12 485	4 270	52
<b>03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta</b>	<b>123 392</b>	<b>135 786</b>	<b>137 439</b>	<b>1 653</b>	<b>1</b>
04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	56 305	49 502	48 739	-763	-2
25. Kansallinen genomikeskus ja kansallinen syöpäkeskus (siirtomääräraha 2 v)	—	5 800	7 600	1 800	31
31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	36 300	49 690	50 500	810	2
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	25 280	23 222	23 722	500	2
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	5 507	7 572	6 878	-694	-9
<b>10. Perhe- ja asumiskustannusten tase, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut</b>	<b>3 358 475</b>	<b>4 089 285</b>	<b>4 239 640</b>	<b>150 355</b>	<b>4</b>
50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)	10 455	10 500	10 100	-400	-4
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 372 800	1 360 500	1 363 800	3 300	0
52. Eräät valtion korvattavat perheetuudet (arviomääräraha)	2 474	4 600	3 800	-800	-17

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	16 000	16 500	16 900	400	2
54. Asumistuki (arviomääräraha)	1 075 310	1 256 400	1 428 940	172 540	14
55. Elatustuki (arviomääräraha)	204 714	213 500	214 600	1 100	1
56. Vammaisten henkilöiden tulk- kauspalvelut (arviomääräraha)	42 373	46 900	47 300	400	1
57. Perustoimeentulotuki (arviomää- räraha)	314 868	831 638	830 500	-1 138	0
60. Kansaneläkelaitoksen sosiaalitur- varahastojen toimintakulut (siirto- määräraha 2 v)	319 481	348 747	323 700	-25 047	-7
<b>20. Työttömyysturva</b>	<b>2 847 040</b>	<b>2 820 200</b>	<b>2 687 170</b>	<b>-133 030</b>	<b>-5</b>
31. Valtion korvaus kunnille kuntout- tavan työtoiminnan järjestämises- tä (arviomääräraha)	23 018	26 840	26 840	—	0
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	1 096 597	1 086 000	1 041 300	-44 700	-4
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	178 900	121 000	37 300	-83 700	-69
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	1 414 000	1 507 360	1 551 900	44 540	3
55. Valtionosuudet Koulutusrahastol- le (arviomääräraha)	88 704	53 000	3 730	-49 270	-93
56. Valtionosuus vuorottelukorvauk- sesta (arviomääräraha)	45 821	26 000	26 100	100	0
<b>30. Sairausvakuutus</b>	<b>1 150 092</b>	<b>1 951 000</b>	<b>2 094 700</b>	<b>143 700</b>	<b>7</b>
60. Valtion osuus sairausvakuutus- laista johtuvista menoista (arvi- omääräraha)	1 150 092	1 951 000	2 094 700	143 700	7
<b>40. Eläkkeet</b>	<b>4 454 198</b>	<b>4 511 540</b>	<b>4 603 987</b>	<b>92 447</b>	<b>2</b>
50. Valtion osuus merimieseläkekas- san menoista (arviomääräraha)	56 900	60 100	61 187	1 087	2
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	645 700	663 100	687 900	24 800	4
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomäärä- raha)	138 000	149 000	229 900	80 900	54
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläk- keestä (arviomääräraha)	3 206	12 200	10 000	-2 200	-18
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustan- nuksista (arviomääräraha)	15 000	15 000	15 000	—	0
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 595 392	3 612 140	3 600 000	-12 140	0

	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
<b>50. Veteraanien tukeminen</b>	<b>215 301</b>	<b>227 036</b>	<b>181 246</b>	<b>-45 790</b>	<b>-20</b>
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	791	1 450	1 250	-200	-14
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	19 560	16 140	12 600	-3 540	-22
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	98 899	104 500	88 000	-16 500	-16
52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	60 000	57 000	40 000	-17 000	-30
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	3 100	—	0
54. Rintama-avustus eräille ulkomalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	55	50	100	50	100
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	3 500	—	0
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	17 988	37 688	32 688	-5 000	-13
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	11 408	3 608	8	-3 600	-100
<b>60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto</b>	<b>200 063</b>	<b>182 560</b>	<b>289 391</b>	<b>106 831</b>	<b>59</b>
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	0
31. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (siirtomääräraha 3 v)	2 200	400	400	—	0
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	16 830	20 000	15 000	-5 000	-25
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	92 810	94 140	96 625	2 485	3
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilas-siirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	12 403	15 200	15 200	—	0
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480	480	480	—	0

	v. 2016	v. 2017	v. 2018	Muutos 2017—2018	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
37. Valtion korvaus kunnille laitto- masti maassa oleskelevien kiireel- lisen sosiaalihuollon kustannuk- siin (arviomääräraha)	—	—	5 346	5 346	0
38. Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	—	—	100 000	100 000	0
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lää- kintähelikopteritoiminnan menoi- hin (siirtomääräraha 3 v)	28 990	28 990	28 990	—	0
(50.) Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustan- nuksiin (siirtomääräraha 2 v)	25 000	—	—	—	0
52. Valtion rahoitus turvakotitoimin- nan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	11 550	13 550	17 550	4 000	30
63. Valtionavustus sosiaalialan osaa- miskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 000	3 000	3 000	—	0
64. Valtion korvaus rikosasioiden so- vittelun järjestämisen kustannuk- siin (siirtomääräraha 3 v)	6 300	6 300	6 300	—	0
<b>70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen</b>	<b>25 420</b>	<b>34 478</b>	<b>36 048</b>	<b>1 570</b>	<b>5</b>
20. Rokotteiden hankinta (siirtomää- räraha 3 v)	18 790	27 990	27 990	—	0
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	780	750	680	-70	-9
22. Tartuntatautien valvonta (siirto- määräraha 2 v)	590	580	550	-30	-5
50. Terveyden edistäminen (siirto- määräraha 3 v)	2 430	2 330	3 000	670	29
51. Valtion korvaus työterveyshuol- lon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirto- määräraha 3 v)	1 900	1 900	2 900	1 000	53
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	930	928	928	—	0
<b>80. Maatalousyrittäjien ja turkis- tuottajien lomitustoiminta</b>	<b>167 513</b>	<b>178 290</b>	<b>161 974</b>	<b>-16 316</b>	<b>-9</b>
40. Valtion korvaus maatalousyrittä- jien lomituspalvelujen kustannuk- siin (arviomääräraha)	149 473	159 300	143 534	-15 766	-10
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600	2 550	2 050	-500	-20



	v. 2016 tilinpäätös 1000 €	v. 2017 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2018 esitys 1000 €	Muutos 2017—2018	
				1000 €	%
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300	300	250	-50	-17
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (siirtomääräraha 2 v)	15 140	16 140	16 140	—	0
<b>90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen</b>	<b>315 300</b>	<b>317 600</b>	<b>357 975</b>	<b>40 375</b>	<b>13</b>
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	315 300	317 600	357 975	40 375	13
<b>Yhteensä</b>	<b>13 011 352</b>	<b>14 599 352</b>	<b>14 951 941</b>	<b>352 589</b>	<b>2</b>
Henkilöstön kokonaismäärä (htv) <sup>1)</sup>	3 413	3 456	3 490		

<sup>1)</sup> Htv-määrä ei sisällä Työterveyslaitoksen osuutta. Vuonna 2018 maksullisen toiminnan osuus on 1 134 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 212 henkilötyövuotta.

## 01. Hallinto

*Selvitysosa:* Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten valtion mielisairaaloiden, lastensuojeluyksiköiden ja vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Pääluokkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto. Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on vastaavasti vankien terveydenhuollon järjestäminen.

### 01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 31 362 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen

2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

4) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteet käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain nettobudjetointiin. Toimintamomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä arpajaislain (1047/2001) 22 §:n mukaisia korvauksia Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toiminnan valvonnasta ja ohjauksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta antaman asetuksen (381/2002) nojalla rahapeliyhteisöltä perittävä korvaus arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuraamisesta ja tutkimisesta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kliinistä lääketutkimusta koskevan EU-asetuksen (536/2014) kansalliseksi toimeenpanemiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2018:

#### *Toiminnallinen tehokkuus*

— kehitetään laskentatointa, kustannuslaskentaa ja muuta seurantaa Kieku-tietojärjestelmän puitteissa yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa

— maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

#### *Tuotokset ja laadunhallinta*

— toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia hallitusohjelman kärkihankkeita ja muita hankkeita, kuten Kansallisten sähköisten tietojärjestelmien kehittämishanke (Kanta ja Kansa)

— valmistellaan ja toimeenpannaan sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevaa uudistusta

— lisätään tutkimus- ja kehittäislaitosten yhteistyötä

— jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista

— vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

#### *Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen*

— sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet ja toimintamenojen supistuminen huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan

— työtyytyväisyysindeksi on yli 3,6 (asteikolla 1—5) (v. 2017 tavoite yli 3,6 ja v. 2016 toteutuma 3,7)

— sairauspoissaoloja on enintään 7,5 pv/htv (v. 2017 tavoite enintään 7,5 ja v. 2016 toteutuma 8,2).

EU-projektien tuloja sekä muilta kansainvälisiltä tahoilta saatavia tuloja arvioidaan kertyvän 5 000 euroa ja näitä vastaavien bruttomenojen arvioidaan olevan 5 000 euroa.

**Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
Johto ja erillisyksiköt	4 657	5 107	5 137
Johdon tuki			
Hallinto- ja suunnitteluosasto	6 555	8 763	8 920
Vakuutusosasto	3 235	3 200	3 240
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	4 827	4 800	4 860
Sosiaali- ja terveystalveluosasto	5 673	5 600	5 671
Työsuojeluosasto	3 537	3 500	3 544
<b>Yhteensä</b>	<b>28 484</b>	<b>30 970</b>	<b>31 362</b>

**Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Bruttomenot</b>	33 731	39 645	39 862
<b>Bruttotulot</b>	5 247	8 675	8 500
<b>Nettomenot</b>	<b>28 484</b>	<b>30 970</b>	<b>31 362</b>
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 949		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 474		

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Kliinisten lääketutkimusten eettinen arviointi, lisäresursointi		430
Kliinisten lääketutkimusten eettinen arviointi (siirto momentilta 33.02.05)		28
Palkkaliukumasäästön VNHY -osuuden tarkistus (siirto momentille 23.01.01)		-8
Sote-ohjausyksikkö		700
STEA:n toimintamenojen tarkistus		-225
Säästöjen VNHY -osuuden palautus (momentilta 23.01.01)		53
Valtuutettujen siirto (momentilta 25.01.03)		14
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)		-50
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)		-20
Palkkaliukumasäästö		-128
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		-11
Toimintamenojen tuottavuussäästö		-196
Toimintameno säästö (HO 2015)		-110
Työajan pidentäminen (Kiky)		-23
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-38
Tasomuutos		-24
<b>Yhteensä</b>		<b>392</b>

2018 talousarvio	31 362 000
2017 talousarvio	30 970 000
2016 tilinpäätös	28 764 000

02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentti ehdotetaan lakkautettavaksi.

*Selvitysosa:* Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Siirto momentille 33.01.07.	-2 536
<b>Yhteensä</b>	<b>-2 536</b>

2018 talousarvio	—
2017 talousarvio	2 536 000
2016 tilinpäätös	2 835 000

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentti ehdotetaan lakkautettavaksi.

*Selvitysosa:* Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Siirto momentille 33.01.07.	-5 102
<b>Yhteensä</b>	<b>-5 102</b>

2018 talousarvio	—
2017 talousarvio	5 102 000
2016 tilinpäätös	5 230 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen
- 2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen
- 4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

*Selvitysosa:* Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamalla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määrää-

mien liiketaloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmak-  
suista annetun lain (734/1992) mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetettavat tulostavoitteet määritellään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaa-  
loiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2018.

#### *Toiminnallinen tuloksellisuus*

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevaa tieteellistä tutki-  
mustyötä tehdään ja hyödynnetään jatkuvasti. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen  
huomiota terapeuttisia valmiuksia lisäämällä. Hoitoa kehitetään siten, että pakkotoimia tarvittaisiin mahdollisimman  
vähän. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia  
vastaavaa moniammatillista työskentelyä sekä työnjohtoa. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellises-  
ti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämistä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

#### **Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötövuodet**

	2016		2017		2018	
	toteutuma	htv	arvio	htv	arvio	htv
Toimintamääräraha	576		563		550	
Liiketaloudelliset suoritteet	56 488	801	55 405	804	55 405	799
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	473	10	450	9	450	7
<b>Yhteensä</b>	<b>57 497</b>	<b>811</b>	<b>56 418</b>	<b>813</b>	<b>56 405</b>	<b>806</b>

#### **Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2016	2017	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
<b>Bruttomenot</b>	57 497	56 418	56 405
<b>Bruttotulot</b>	57 020	55 855	55 855
<b>Nettomenot</b>	477	563	550
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	442		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	541		

#### **Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötövuodet) kehitys**

	2016	2017	2018
	toteutuma	arvio	arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	198,16	195,73	195,73
Niuvanniemen nuoriso-osasto	98,65	95,86	95,86
Vanhan Vaasan aikuisosastot	178,77	177,25	177,25

**Mielisairaaloiden taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arvioitu kehitys**

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	356,74	349,55	349,55
Niuvanniemen nuoriso-osasto	790,55	810,83	810,83
Vanhan Vaasan aikuisosastot	390,82	395,96	395,96

**Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot</b>			
— suoritteiden myyntituotot	55 656	54 859	54 859
— muut tuotot	1 158	996	996
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>56 814</b>	<b>55 855</b>	<b>55 855</b>
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>			
— erilliskustannukset	56 532	55 535	55 535
— osuus yhteiskustannuksista	233	318	318
<b>Kustannukset yhteensä</b>	<b>56 765</b>	<b>55 853</b>	<b>55 853</b>
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	<b>49</b>	<b>2</b>	<b>2</b>
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

**Mielisairaaloiden arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet**

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia	139 734	137 878	137 878
Mielentilatutkimushoitovuorokausia	4 446	4 883	4 883
Mielentilatutkimuksia	68	78	78
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 625	4 563	4 563
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	125	110	110
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	3	2	2

**Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen**

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön kehittämisessä voimavaroja suunnataan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan perustuvaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen, jonka keskeisiä teemoja ovat muun muassa psykologisten valmiuksien koulutukset, biologiset ja farmakologiset koulutukset sekä pakkokeinojen vähentämiseen tähtäävä koulutus. Koulutuksen rahoitus tulee pääosin maksullisen toiminnan tuotoista.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-3
Toimintameno säästö (HO 2015)	-10
<b>Yhteensä</b>	<b>-13</b>
2018 talousarvio	550 000
2017 talousarvio	563 000
2016 tilinpäätös	576 000

05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen, toiminnan tukemiseen ja toimintaympäristön kehittämiseen
- 2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 3) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen
- 4) koulukotien ja vankilan perheosaston yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 5) koulukotioppilaille tarkoitettun kuukausirahan ja heidän vanhemmilleen tarkoitettun ateriakorvauksen maksamiseen
- 6) koulukotien toimitilojen kehittämiseen.

*Selvitysosa:* Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007), -asetukseen (1010/1983) ja sosiaalihuoltolakiin (1301/2014).

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetettavat tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2018.

**Vaikuttavuus**

Valtion koulukotitoiminnan vaikuttavuutta lisätään hallinnollisen rakenteen konserninomaisuutta kehittämällä sekä uudistamalla palvelujen tuottamisen toiminnallisia ja fyysisiä rakenteita. Päihdeongelmista sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota koulukotitoiminnan kehittämisessä, mm. henkilöstön koulutuksen avulla. Koulukotien tutkimus- ja kehittämistyö ohjaa ja todentaa toiminnan vaikuttavuuden arviointia. Tutkimus- ja kehittämishankkeista saaduilla tiedoilla vaikutetaan lastensuojelun kehittämiseen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään hyödyntäen sähköistä laadunhallintajärjestelmää sekä asiakasjärjestelmään sisältyvää vaikuttavuusmittaria. Vankilan perheosastolla

turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Perheosaston työn vaikuttavuutta seurataan ja toimintaa kehitetään palvelujen ostajien eli kuntien muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

#### Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

#### Valtion koulukotien rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2016		2017		2018	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Toimintamääräraha	1 016	0	1 011	3	1 106	4
Liiketaloudelliset suoritteet (sisältää ope- tushallituksen rahoitusosuuden)	18 402	287	19 116	292,6	18 212	313,1
<b>Yhteensä</b>	<b>19 418</b>	<b>287</b>	<b>20 127</b>	<b>295,6</b>	<b>19 318</b>	<b>317,1</b>

#### Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016		2017		2018	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys	esitys
<b>Bruttomenot</b>		19 418		20 127		20 468
<b>Bruttotulot</b>		19 028		19 116		19 362
<b>Nettomenot</b>		390		1 011		1 106
<b>Siirtyvät erät</b>						
— siirtynyt edelliseltä vuodelta			4			
— siirtynyt seuraavalle vuodelle			630			

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

#### Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2016		2017		2018	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys	esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot</b>						
— suoritteiden myyntituotot	16 801		17 225		17 225	
— muut tuotot	2 598		2 252		2 252	
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>19 399</b>		<b>19 477</b>		<b>19 477</b>	
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	1 260		1 279		1 279	
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>						
— erilliskustannukset	18 255		18 778		19 853	
— osuus yhteiskustannuksista	1 139		422		422	
<b>Kustannukset yhteensä</b>	<b>19 394</b>		<b>19 200</b>		<b>20 275</b>	



	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	5	227	-798
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	100	101	96

Koulukotien maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 100 % niiden kustannuksista. Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

#### **Eräitä koulukotien maksullisen toiminnan asiakassuoritteita**

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Hoitovuorokausi	32 119	31 317	31 317
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	5 941	4 946	4 946
Koulupäivä	20 598	18 886	18 886
Jälkihuoltovuorokausi	6 483	5 840	5 840
Vankilan perheosasto	2 485	2 485	1 933

#### *Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen*

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työnohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Koulukotien toimitilainvestoinnit	100
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-5
<b>Yhteensä</b>	<b>95</b>

2018 talousarvio	1 106 000
2017 talousarvio	1 011 000
2016 tilinpäätös	1 016 000

#### *06. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 448 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vankiterveydenhuollon palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) ostopalveluna hankittavien vankien terveydenhoidon palvelujen maksamiseen
- 3) vankiterveydenhuollon yleishallinnosta (sisältäen talous-, henkilöstö- ja tietohallinto sekä tukipalvelut) ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 4) vankiterveydenhuollon ja sen toimintaympäristön kehittämiseen
- 5) tieteellisestä tutkimustyöstä aiheutuneiden menojen maksamiseen
- 6) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen.

*Selvitysosa:* Rikosseuraamuslaitos vastaa vankiterveydenhuollon tilojen vuokrista ja niiden kustannuksista.

#### Vaikuttavuus

Vankiterveydenhuollon kehittämisohjelmaa on jatkettu. Ohjelmalla mm. pyritään lisäämään entisestään vankien saamien terveyspalvelujen vaikuttavuutta ja laatua, tiivistämään yhteistyötä vankiloiden psykologien ja sosiaali- ja päihdetyöntekijöiden kanssa sekä varmistamaan hoidon jatkuvuus vangin vapautumisen jälkeen.

#### Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Bruttomenot</b>	16 877	16 283	17 708
<b>Bruttotulot</b>	159	198	260
<b>Nettomenot</b>	16 718	16 085	17 448
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	196		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	0		

Momentin määräraha on muutettu nettobudjetoiduksi määrärahaksi.

#### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Potilastietojärjestelmän kehittämisprojekti	800
Vankien hoidon tarve ja ulkopuolelta ostettavat vaativimmat terveydenhoidon palvelujen ostot	360
Vankiterveydenhuollon hallinnonalansiirron tarkentuminen (siirto momentilta 25.40.01)	240
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-34
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-13
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-5
Työajan pidentäminen (Kiky)	-10
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-17
Tasomuutos	42
<b>Yhteensä</b>	<b>1 363</b>

2018 talousarvio	17 448 000
2017 talousarvio	16 085 000
2016 tilinpäätös	16 522 000

#### 07. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 736 000 euroa.

*Selvitysosa:* Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan yhdistämisestä 1.1.2018 lukien.

#### Vaikuttavuus

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta aloittaa toimintansa 1.1.2018 lukien. Uusi virasto muodostetaan yhdistämällä Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja siitä muodostetaan oma kirjanpitoyksikkö.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta on sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettava muutoksenhakuelin, joka toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemässä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea, eläkkeen saajan asumistukea, lapsilisiä, lasten kodinhoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea, elatustukea, sotilasavustusta, äitiysavustusta, sairausvakuutusta, takuueläkettä, vammaisten tulkkauspalvelua, ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea, vuorottelukorvausta, työttömyyskassan jäsenyyttä, aikuiskoulutustukea, ammattitutkintostipendiä, palkkaturvaa, työnantajan omavastuunmaksua ja työttömyysvakuutusmaksun perintää koskevissa asioissa. Lisäksi muutoksenhakulautakunnassa käsitellään lainvoimaisten päätösten poistamista koskevat hakemukset samoissa asiaryhmissä.

Momentin nimike on muutettu.

### Toiminnallinen tuloksellisuus

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Tuottavuus ja taloudellisuus			
Päätöksen hinta (euroa/ratkaisu)	-	-	209
Työn tuottavuus (ratkaisu/htv)	-	-	420
Tulokset ja laadunhallinta			
Vireille tulleet valistusasiat	-	-	40 000
Ratkaistut asiat	-	-	42 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	-	-	8,5

### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Käsittelymäärien kasvu		900
TTLK:n ja Somla:n yhdistyminen v. 2018 (siirto momentilta 33.01.02)		4 439
TTLK:n ja Somla:n yhdistyminen v. 2018 (siirto momentilta 33.01.03)		2 206
Valitusten lisääntymisen edellyttämä mitoitus		1 397
Lomarahojen alentaminen (Kiky)		-82
Palkkaliukumasäästö		-22
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)		-3
Toimintamenojen tuottavuussäästö		-33
Työajan pidentäminen (Kiky)		-6
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)		-9
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen		-50
Vuokrien indeksikorotus		2
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö		-3
<b>Yhteensä</b>		<b>8 736</b>

2018 talousarvio 8 736 000

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten tietojärjestelmien (Kanta, sisältäen sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät) strategiseen suunnitteluun sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)

2) Kantaan liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (THL, Kela)

3) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti Kanta-palvelujen (kansallinen potilastietojen sähköinen arkistointipalvelu, reseptikeskus, kansallinen sosiaalihuollon arkistointipalvelu sekä kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselu- ja asiointipalvelu, potilaan tiedonhallintapalvelu, lääkemääräysten kirjoituspalvelu ja kansalaisille suunnattujen sähköisten palvelujen ja tietovarannon) kehittämiseen (Kela)

4) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (STM, THL)

5) sähköisten palvelujen ja tietojärjestelmien kehittämissyhteistyön, ohjauksen, käyttöönoton ja levittämisen koordinoitiin (STM, THL)

6) Sote-digi -muutosohjelman strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)

7) enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmisteluun, kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategista ja operatiivista suunnittelua ja ohjausta, kansallisten määrittelyjen tekemistä ja ylläpitoa ja sähköisten palvelujen ja tietojärjestelmien kehittämistä sekä käyttöönottoa varten (STM, THL).

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelusta ja siihen liittyvästä tietohallinnon ja ICT-palvelujen ml. kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien ja sähköisten palvelujen strategisesta suunnittelusta ja ohjauksesta. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on sähköisen asiakastietoarkiston ja siihen liittyvien sähköisten palvelujen rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen operatiivinen yksikkö koordinoi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien kansallisen määrittelytyön, operatiivisen ohjauksen, toimeenpanon ja kehittämisen, vastaavan työn sosiaalihuollon alueella sekä EU-tason yhteistyön. Rahoituksen pääpaino on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelussa, sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän ja sähköisten kansalaispalvelujen rakentamisessa tulevan lainsäädännön mukaisesti. Määrärahaa on tarkoitettu käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sekä tarvittaessa muille tahoille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokoisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Sähköisen tunnistamisen maksuihin siirto momentille 28.30.31	-500
Tarvearvion muutos	-1 830
<b>Yhteensä</b>	<b>-2 330</b>
2018 talousarvio	11 000 000
2017 talousarvio	13 330 000
2016 tilinpäätös	15 330 000

*29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 18 729 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

*Selvitysosa:*

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Valtori (siirto momentilta 28.01.29)	58
<b>Yhteensä</b>	<b>58</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	18 729 000
2017 talousarvio	18 671 000
2016 tilinpäätös	17 439 231

*66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)*

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa muun muassa Suomen jäsenmaksusta WHO:lle, jonka rahoituksesta 25 % katetaan jäsenmaksuilla ja loppu jäsenmaiden vapaaehtoisrahoituksella. WHO:lta on edellytetty vahvempia toimia maiden taloutta ja turvallisuutta horjuttavien pandemioiden ja kriisien yhteydessä. Suomen rooli vaikuttaa järjestössä meneillään oleviin uudistuksiin korostuu vuosina 2018-2020 mahdollisen hallintoneuvostojäsenyyden myötä.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Kansainvälisten jäsenmaksujen ja maksuosuuksien tarkentuminen	168
WHO:n vapaaehtoisrahoitus	2 000
<b>Yhteensä</b>	<b>2 168</b>

Momentille myönnetään 5 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2018 talousarvio	5 875 000
2017 talousarvio	3 707 000
2016 tilinpäätös	3 830 000

**02. Valvonta**

*Selvitysosa:* Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakisäätteistä valvontaa harjoittavien laitosten toimintamenoista, työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista sekä oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menoista sekä hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tukevien kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanosta. Valvontalaitoksia ovat Säteilyturvakeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus ja aluehallintovirastojen työ-

suojelun vastuualueet. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Valvontalaitosten toiminta kohdistuu hallituskauden strategisista tavoitteista seuraaviin:

- terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla, terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet
- eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu, julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa ja ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän
- lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet (lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut)
- ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu ja omaishoitoa on vahvistettu
- sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä.

Lisäksi rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman tarkoituksena on parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista ja ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannustehokkaalle lääkehoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta.

#### *Vaikuttavuus*

- perusoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeusturvan ja lainsäädännön noudattamisen varmistaminen
- lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden osaamisen varmistaminen muuttuvassa toimintaympäristössä
- valvonnan ennakoivuuden ja riskiperusteisuuden käytäntöjen varmistaminen palveluissa

#### *03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 190 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU-rahastojen tuella toteuttavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 euroa Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyöhön:

- 1) ensisijaisesti Venäjän Federaation ydinturvallisuusviranomaisen ja toiminnanharjoittajien kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin
- 2) ydin- ja säteilyturvallisuusyhteistyöhön liittyvien valtion siirtomenojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2018. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tavoitteet:

- säteilytoiminnassa ja ydinenergian käytössä noudatetaan voimassa olevia säädöksiä ja määräyksiä
- suomalaisilla ydinlaitoksilla ei satu onnettomuutta tai vakavaa turvallisuuteen vaikuttavaa tapahtumaa
- ydinvoimalaitosten riskejä hallitaan siten, että laitosten onnettomuusriski pitkällä aikavälillä pienenee
- radioaktiivisten aineiden normaalikäytön aikaiset päästöt ydinlaitoksista ja kaivoksista ympäristöön ovat erittäin pieniä
- ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että jätteiden määrä pysyy mahdollisimman pienenä

- ydinsulkuvalvontaan liittyvä toiminta tapahtuu kansainvälisten sopimusten mukaisesti
- säteilyn käytössä ei satu onnettomuutta tai vakavaa turvallisuuteen vaikuttavaa tapahtumaa
- jokaisen säteilytyöntekijän säteilyannos on suunnitellussa altistustilanteessa henkilökohtaisen annosrajan alapuolella
- säteilyn lääketieteellisessä käytössä potilasaltistus on oikeutettu ja optimoitu
- markkinoilla olevat säteilyä tuottavat kuluttajatuotteet ovat turvallisia ja vaatimustenmukaisia
- kaikista Suomessa olevista säteilylähteistä huolehditaan asianmukaisesti
- ydinlaitoksiin, ydinmateriaaleihin ja säteilyn käyttöön kohdistuva vakava vahingoittava laiton toiminta on tehokkaasti estetty
- ydinmateriaalien ja muiden radioaktiivisten aineiden luvaton maahantuonti, maastavienti ja kuljetus on estetty tehokkaasti
- talousvesi ei ylitä STM -asetuksessa esitettyjä radioaktiivisuuden viitearvoja
- avaruussäteilystä lentohenkilöstölle aiheutuva annos ei ylitä asetettuja raja-arvoja
- väestön radonaltistuminen pienenee
- suomalaisten keskimääräinen efektiivinen säteilyannos pienenee
- varautuminen erilaisiin säteilyvaaratilanteisiin ja niiden pitkäkestoiseen hoitoon on riittävä.

Asetettujen vaikuttavuustavoitteiden lisäksi Säteilyturvakeskusta koskevat vuosittainen asetettavat toiminnalliset tavoitteet sekä koko hallinnonalalle asetetut henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä sekä toiminnallista tehokkuutta koskevat tavoitteet.

#### Säteilyturvakeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2016		2017		2018	
	toteutuma	htv	varsinainen talousarvio	htv	esitys	htv
Budjettirahoitus	13 271	78	12 438	76	12 190	76
Maksullinen toiminta	27 447	233	34 762	240	33 492	242
Yhteisrahoitteinen toiminta	632	6	160	4	250	5
<b>Yhteensä</b>	<b>41 350</b>	<b>317</b>	<b>47 360</b>	<b>320</b>	<b>45 932</b>	<b>323</b>

#### Säteilyturvakeskuksen tulosalueittaiset kustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet

	2016		2017		2018	
	toteutuma	htv	arvio	htv	arvio	htv <sup>1)</sup>
Ydinenergia	22 274	133	28 160	140	24 632	140
Säteilytoiminta	5 230	38	5 500	38	5 600	37
Valmiustoiminta	1 626	11	1 700	9	1 700	9
Tutkimus ja kehitys	3 734	7	4 000	7	4 000	6
Asiantuntijapalvelut	3 244	12	4 000	18	6 000	15
Viestintä	844	5	1 000	5	1 000	5
Ympäristö	2 993	14	3 000	12	3 000	12
Yhteiset palvelut <sup>2)</sup>	-	37	-	37	-	36
<b>Yhteensä</b>	<b>39 945</b>	<b>257</b>	<b>47 360</b>	<b>266</b>	<b>45 932</b>	<b>260</b>

1) Taulukko ei sisällä lomina ja poissaoloja. Vuonna 2018 niiden osuudeksi arvioidaan 63 htv.

2) Yhteisten palvelujen kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

### Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Bruttomenot</b>	39 945	47 360	45 932
<b>Bruttotulot</b>	28 078	34 922	33 742
<b>Nettomenot</b>	11 867	12 438	12 190
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 422		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 826		

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

### Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot</b>	19 335	27 407	23 717
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>	19 605	27 407	23 717
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	-270	-	-
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	99	100	100

### Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot</b>	3 411	2 855	2 775
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>	3 421	2 855	2 775
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	-10	-	-
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	100	100	100



**Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot</b>			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	145	60	100
— EU:lta saatava rahoitus	354	100	150
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	41	-	-
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>540</b>	<b>160</b>	<b>250</b>
<b>Hankkeiden kokonaiskustannukset</b>	<b>1 039</b>	<b>320</b>	<b>500</b>
<b>Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)</b>	<b>-499</b>	<b>-160</b>	<b>-250</b>
<b>Omarahoitusosuus, %</b>	<b>48</b>	<b>50</b>	<b>50</b>

*Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö*

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö Venäjän federaation kanssa on kohdistunut seuraaviin aihepiireihin: Leningradin ydinvoimalaitos, Kuolan ydinvoimalaitos, ydinturvallisuusvalvonta, radioaktiiviset jätteet, ympäristön säteilyvalvonta ja onnettomuusvalmius sekä ydinmateriaalivalvonta. Pääosa resursseista on kohdistettu mainittujen kahden ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kohentamiseen siten, että pääkohde on Leningradin ydinvoimalaitos, jonka sijainti ja Tšernobyl-tyyppiset reaktorit korostavat jatkuvan parantamisen tarvetta. Hankkeisiin sisältyy muun muassa koulutustoimintaa, turvallisuusanalyysyjä, teknisiä turvallisuusparannuksia, laiteoimituksia sekä laitteistojen tarkastustekniikan kehittämistä. Leningradin ja Kuolan laitoksen ympäristön säteilyvalvontajärjestelmät on toteutettu tämän yhteistyön puitteissa.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-28
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-11
Palkkaliukumasäästö	-48
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-4
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-66
Toimintameno-säästö (HO 2015)	-80
Työajan pidentäminen (Kiky)	-8
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-12
Vuokrien indeksikorotus	3
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-4
Tasomuutos	10
<b>Yhteensä</b>	<b>-248</b>

2018 talousarvio	12 190 000
2017 talousarvio	12 438 000
2016 tilinpäätös	13 271 000

*05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 143 000 euroa.

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoivan ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2018. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus:

- kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumisen tukeminen: palvelut asiakaslähtöisiksi sisältäen mm. julkisen palvelulupauksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma, ikäihmisten kotihoidon kehittäminen ja digitalisaatio
- reformien toimeenpanon tukeminen: sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen, alue- ja keskushallinnon uudistus
- valvonnan painopisteen siirtäminen ennakoivaan ja omavalvontaan sekä toiminnan ohjauksen vahvistaminen tähän suuntaan
- lupa- ja valvontaprosessien sujuvoittaminen
- normien purkuun osallistuminen ja hallinnollisen taakan keventäminen sekä näistä johtuvien lainsäädäntöuudistusten toimeenpano.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjettiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintamomentille kirjattavat tulot ovat terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattioikeuksia koskevia päätöksiä sekä valtakunnallisten sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten palvelunantajien lupia koskevien suoritteiden maksuja, alkoholielinkeinoon liittyviä maksuja sekä viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi aluehallintovirastot suorittavat osan yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta saamistaan vuosimaksuista Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palvelunantajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti.

#### Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Bruttomenot</b>	16 370	15 512	14 843
<b>Bruttotulot</b>	3 959	4 750	3 700
<b>Nettomenot</b>	12 411	10 762	11 143
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 846		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 205		

#### Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot</b>			
— suoritteiden myyntituotot	4 333	5 450	4 500
— muut tuotot	598	400	400
<b>Tuotot yhteensä</b>	4 931	5 850	4 900

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	1 232	-	1 200
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>			
— erilliskustannukset yhteensä	2 898	4 125	3 500
— osuus yhteiskustannuksista yhteensä	1 218	1 725	1 400
<b>Kokonaiskustannukset yhteensä</b>	4 116	5 850	4 900
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	815	-	-
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	120	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta***Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä**

	2016 toteutuma	2017 ennuste	2018 ennuste	2017/2018 muutos-%
Terveydenhuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	19 892	18 000	18 000	0
Sosiaalihuollon ammatinharjoittamista koskevat laillistamispäätökset	1 700	20 000	3 000	-85,0
Valvonta-asiat	1 365	1 360	1 380	1,5
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	944	970	970	0

*Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen*

Toimintaympäristön muutokset erityisesti sote-uudistus sekä aluehallintouudistukseen liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon lupa-, ohjaus- ja valvontatoiminnan uudelleen organisointi edellyttävät toimintatapojen muutosta ja muutoinkin valvonnan kehittämistä. Valtion uuden lupa- ja valvontaviraston valmisteluun liittyen yhteistyötä aluehallintovirastojen kanssa lisätään entisestään. Tämä kaikki edellyttää viraston johdolta ja esimiehiltä hyvää muutosjohtajuutta. Toimintaympäristön muutoksessa on tärkeää säilyttää nykyiset asiantuntijavoimavarat ja tukea niiden edelleen kehittämistä kohti uusia osaamistarpeita. Tätä toteutetaan hyödyntämällä tulos- ja kehityskeskusteluja sekä laatimalla toimintaa tukeva koulutus suunnitelma. Muutosta edesauttaa toimintatapojen ja työmenetelmien uudistaminen mm. digitaalisten työkalujen avulla.

Työhyvinvoinnista huolehtiminen luo perustaa henkilöstön toimintakyvylle. Suuri työmäärä, virkatehtävien suorittamiseen liittyvät vastuut sekä muutostilanne ovat työhyvinvoinnin kannalta haasteellisia. Työhyvinvointia seurataan säännöllisin kyselyin ja tulosten analysointiin sekä kehittämistoimenpiteiden toteuttamiseen ja niiden seurantaan panostetaan. Johto ja esimiehet kiinnittävät kasvavaa huomiota työtehtävien priorisointiin ja henkilöstön tukemiseen.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Alkoholielinkeinorekisterin uudistaminen	300
Kliinisten lääketutkimusten eettinen arviointi (siirto momentille 33.01.01)	-28
Lakisääteisten adoptioiden jälkipalvelutehtävien hoito	95
Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet -rekisterin uudistaminen	250
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-11
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-5
Palkkaliukumasäästö	-51
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-4

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-55
Toimintameno säästö (HO 2015)	-100
Työajan pidentäminen (Kiky)	-9
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-14
VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-87
Vuokrien indeksikorotus	2
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-4
Tasomuutos	102
<b>Yhteensä</b>	<b>381</b>

2018 talousarvio	11 143 000
2017 talousarvio	10 762 000
2016 tilinpäätös	11 770 000

#### 06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 2) viraston alueellistamisen aiheuttamien lisämenojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksella on tarvittaessa toimitiloja toiminnan kannalta keskeisissä kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Lontoossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2018. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

#### Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että viraston maksullisen toiminnan suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti. Keskus seuraa tuottavuuden kehitystä Tilastokeskuksen määrittelemien tuottavuusindikaattorien avulla.

#### Toiminnan tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2011)

	2016 toteutuma	2017 tavoite	2018 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	96,5	> 100	> 100
Kokonaistuottavuusindeksi	101,4	> 100	> 100

#### Viraston henkilötövuosien määrät (htv)

	2016 toteutuma	2017 arvio	2018 arvio
Maksullinen toiminta	190	195	220
Ei-maksullinen toiminta	31	36	35
<b>Yhteensä</b>	<b>221</b>	<b>231</b>	<b>255</b>

**Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2016	2017	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Bruttomenot</b>	24 878	24 729	27 750
<b>Bruttotulot</b>	21 798	20 850	22 450
<b>Nettomenot</b>	3 080	3 879	5 300
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 726		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 708		

**Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)**

	2016	2017	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Budjettirahoitus</b>	4 062	3 879	5 300
<b>Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä</b>	20 816	20 850	22 450
— julkisoikeudelliset suoritteet	18 501	18 800	20 150
— liiketaloudelliset suoritteet	6	100	-
— erillislakien mukaiset suoritteet	2 058	1 950	2 050
Muut tuotot	251		250
<b>Edelliseltä vuodelta siirtynyt</b>	2 726	-	-
<b>Yhteensä</b>	27 604	24 729	27 750

**Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)**

	2016	2017	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot</b>	19 489	18 800	20 790
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>			
— erilliskustannukset	11 483	12 220	12 797
— osuus yhteiskustannuksista	7 171	6 580	7 993
<b>Kustannukset yhteensä</b>	18 654	18 800	20 790
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	835	-	-
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	104	100	100

**Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot</b> , suoritteiden myyntitulot	2 058	1 950	2 050
<b>Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset</b>			
— erilliskustannukset	981	1 322	1 316
— osuus yhteiskustannuksista	547	628	734
<b>Kustannukset yhteensä</b>	1 528	1 950	2 050
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	530	-	-
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	135	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta*

- parannetaan tuottavuutta uudistamalla toimintatapoja ja tehostamalla prosesseja
- lisätään lääkitysturvallisuusasioissa yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa lääke- ja lääkitysturvallisuuden parantamiseksi
- edistetään lääkekehitystä ja -innovaatioita kehittämällä viranomaisneuvontaa entistä paremmin uusien alalle pyrkivien yritysten tarpeita vastaavaksi, tehostamalla kliinisiin lääketutkimuksiin liittyviä toimintoja, parantamalla kansallisia lääkealan toimintaedellytyksiä ja lisäämällä tietovarantojen hyödynnettävyyttä
- lisätään valvontaviranomaisten yhteistyötä ja toimijoiden ennakoivaa ohjaamista valvonnan kattavuuden ja vaikuttavuuden edistämiseksi
- tuotetaan tietoa ja moniammatillisia toimintamalleja järkevän lääkehoidon sekä lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi
- kehitetään lääkeinformaatio toimintaa asiakaskeisesti lääkeinformaatioverkoston avulla
- toteutetaan lääkehoitojen arviointitoimintaa verkostoyhteistyönä kotimaisten ja valittujen kansainvälisten toimijoiden kanssa.

*Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen*

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

<b>Tunnusluvut</b>	2016 toteutuma	2017 tavoite	2018 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,5 yli valtion keskitason	
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	9,4	< 9 alle valtion keskitason	

Määräraha on tarkoitettu 150 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelain (595/2009) 84 b §:ssä tarkoitettut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset kateetaan lääkelain (595/2009) 84 b §:n mukaisella maksulla.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Laajentuvat EU-tasoiset tehtävät, kertaluontoinen lisäys	1 503
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-14
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-5
Lomarahojen alentaminen (Kiky)	-42
Palkkaliukumasäästö	-12
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-1
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-21
Toimintameno säästö (HO 2015)	-20
Työajan pidentäminen (Kiky)	-3
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-4
Vuokrien indeksikorotus	1
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-1
Tasomuutos	40
<b>Yhteensä</b>	<b>1 421</b>
2018 talousarvio	5 300 000
2017 talousarvio	3 879 000
2016 tilinpäätös	4 062 000

*07. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 897 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 ja 20 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2018. Vastuualuekohtaiset tulostavoitteet määritellään ministeriön ja työsuojelun aluehallintoviranomaisten välisissä tulossopimuksissa.

*Yhteiskunnallinen vaikuttavuus*

Vuonna 2011 vahvistettujen Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten mukaisesti työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat toimintaansa niin, että vuoden 2010 tasoon verrattuna 1) ammattitautien määrä vähenee 10 %, 2) työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 % ja 3) työn aiheuttama haitallinen kuormitus työssä vähenee 20 % vuoteen 2020 mennessä.

Työsuojelun vastuualueiden tavoitteena on vaikuttaa työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että työpaikkatapaturmat, ammattitaudit, haitallinen kuormitus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenevät ja vaikuttaa toiminnallaan myös siihen, että työsuhteen ehtoja noudatetaan paremmin ja harmaan talouden määrä vähenee.

Varmistaakseen toimintansa asiakaslähtöisyyden työsuojeluhallinto antaa seuraavan palvelulupauksen:

Työsuojelun vastuualueet toimivat yhteiskunnan antamin valtuuksin siten, että työstä ihmisen terveydelle aiheutuvat vaarat ja haitat ovat asianmukaisesti hallinnassa. Työsuojelun vastuualueiden toiminta on riippumatonta, puolueetonta ja asiantuntevaa. Kaikilta toimialoilta ja työpaikoilta tulevaan asiakaskysyntään vastataan kattavasti sovittuja toimitus- ja saatavuusaikoja noudattaen. Työsuojelun vastuualueet kehittävät toimintaansa keräämäänsä asiakaspalautetta hyödyntäen.

*Toiminnallinen tuloksellisuus*

Työsuojeluviranomaiset suuntaavat viranomaisaloitteista toimintaa pääsääntöisesti riskiperusteisesti niille toimialoille, joilla esiintyy merkittävimpiä työturvallisuusriskejä. Tavoitteena on, että työsuojeluvalvonta tukee ja edistää työpaikan omaa turvallisuustoimintaa. Valvonnalla varmistetaan, että työnantajat ja muut vastuutahot noudattavat työsuojelulainsäädäntöä. Kattavuuden varmistamiseksi valvontaa kohdistetaan myös muille kuin riskiperusteisesti valituille toimialoille. Asiakasaloitteinen valvonta hoidetaan kattavasti sovittuja palvelujen toimitus- ja saatavuusaikojen noudattaen.

Valtakunnallisia valvontahankkeita on määritelty neljä nelivuotiskaudelle 2016—2019 ja ne suuntautuvat yhteisiin työpaikkoihin, vuokratyöhön, korjausrakentamiseen ja yksityiselle sosiaali- ja terveystalalle. Valtakunnallisilla valvontahankkeilla pyritään vastaamaan havaittuihin ongelmakohtiin ja samalla kehittämään valvontatoimintaa.

*Toiminnallinen tehokkuus*

Tarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Vuonna 2016 suoritettiin 28 671, vuonna 2017 arvioidaan suoritettavan vähintään 27 675 ja vuonna 2018 vähintään 27 500 tarkastusta.

**Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja henkilötyövuodet**

Tulosalue	2016			2017			2018		
	toteutu- ma	%-osuus	htv	tavoite	%-osuus	htv	tavoite	%-osuus	htv
Viranomaisaloitteinen toiminta	20 162	77	325	15 800	65	273	15 512	65	272
Asiakasaloitteinen toiminta	3 142	12	58	4 376	18	76	4 312	18	75
Hallinto- ja tukitoiminnot	2 880	11	47	4 132	17	71	4 073	17	71
<b>Yhteensä</b>	<b>26 184</b>	<b>100</b>	<b>430</b>	<b>24 308</b>	<b>100</b>	<b>420</b>	<b>23 897</b>	<b>100</b>	<b>418</b>

*Tuotokset ja laadunhallinta*

Työsuojeluvalvonta on riskiperusteista. Työsuojelun vastuualueet käyttävät vaikutuksia aikaansaavia ja yhtenäisiä valvontaotteita ja -menetelmiä. Vastuualueiden yhteistyöllä, viranomaisten välisellä tietojen vaihdolla ja hyvien käytäntöjen levittämällä varmistetaan vaikuttava työsuojeluvalvonta.

Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä tukevat tehokkaasti työsuojelun vastuualueiden toimintaa.

*Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen*

Työsuojelun vastuualueilla varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittuminen. Henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammattitaidon ylläpitämistä tuetaan ja työhyvinvoinnista huolehditaan. Eri-tisosaamista kehitetään ja hyödynnetään tehokkaammin valtakunnallisesti.

**Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2016	2017	2018
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
<b>Bruttomenot</b>	26 388	24 438	24 067
<b>Bruttotulot</b>	204	130	170
<b>Nettomenot</b>	26 184	24 308	23 897

**Siirtyvät erät**



	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 757		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 906		

### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkaliukumasäästö			-112
Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)			-12
Toimintameno säästö (HO 2015)			-100
Työajan pidentäminen (Kiky)			-25
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)			-41
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö			-8
Tasomuutos			-113
<b>Yhteensä</b>			<b>-411</b>

2018 talousarvio	23 897 000
2017 talousarvio	24 308 000
2016 tilinpäätös	25 333 000

(87.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

2016 tilinpäätös	1 000 000
------------------	-----------

08. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tietoaineistojen kuvauksien laadintaan sähköiseen palveluun rekisteritietojen tietosisällöistä ja niiden soveltuvuudesta käyttötarkoituksen mukaiseen käyttöön
- 2) lupaviranomaisen tietojen käyttöä koskevaan neuvontapalveluun ja sen kehittämiseen
- 3) kansallisen sähköisen käyttölupaportaalin ylläpitoon ja lupakäsittelyn asianhallintajärjestelmän toimintaan ja kehittämiseen
- 4) käyttölupapalveluun ja käyttölupapäätösten tekemiseen
- 5) käyttöluvun edellyttämän tutkimuksen eettisen käsittelyn liittämistä osaksi lupaprosessia
- 6) tietojen yhdistämis- ja luovutuspalveluun ja sen kehittämiseen
- 7) koodiavainten säilytyspalveluun
- 8) tietoturvallisen teknisen käyttöyhteyden kehittämiseen ja ylläpitoon tietojen luovuttamiseksi
- 9) sähköisen tietoturvallisen käyttöympäristön kehittämiseen ja ylläpitoon hakijalle luovutettujen tietojen käsittelemiseksi

10) lupaviranomaisen ja rekisterinpitäjien yhteistoiminnan kehittämiseen

11) lupaviranomaisen yleishallinnosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

*Selvitysosa:* Määrärahaa saa käyttää lupaviranomaisen peruspalvelujen ja infrastruktuurin kehittämiseen ja ylläpitoon. Käyttöluvan saajat maksavat käyttöluvista maksun ja tarvitsemistaan palveluista kuten tietojen kokoamisesta, yhdistelystä, muokkaamisesta ja luovuttamisesta aiheutuvista kustannuksista valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määrittämien perusteiden ja lupaviranomaisen ohjausryhmän päätösten mukaisesti. Lupaviranomainen korvaa rekisterinpitäjälle perityistä maksuista sille kuuluvan osuuden.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa lupaviranomaiselle ja sen toiminnalle tulostavoitteet lupaviranomaisen ohjausryhmän esitysten pohjalta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveystietojen tietoturvallisesta hyödyntämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Kertaluontoiset investoinnit	1 350
Pysyvään toimintaan	1 200
<b>Yhteensä</b>	<b>2 550</b>
2018 talousarvio	2 550 000

#### *20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 12 485 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen
- 2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen
- 3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen
- 4) ruumiiden kuljettamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Laki kuolemansyyn selvittämisestä (459/1973) määrittelee oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen perusteet. Momentilta maksetaan myös asetuksen (862/2004) mukaisia palkkioita ruumiinavauksia suorittaville oikeuslääkäreille.

#### **Laajuustietoja:**

	2016	2017 tavoite	2018 tavoite
Ruumiinavaukset, kpl	8 836	8 736	8 636

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Ruumiiden kuljettamisesta aiheutuvat kulut (siirto momentilta 26.10.01)	4 270
<b>Yhteensä</b>	<b>4 270</b>
2018 talousarvio	12 485 000
2017 talousarvio	8 215 000
2016 tilinpäätös	7 578 649

**03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta**

*Selvitysosa:* Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoista, valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin sekä hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tukevien kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hallinnonalan tutkimus- ja kehittämisselityksestä. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveyspolitiikan erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämisselitys on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä.

*Vaikuttavuus*

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana on ministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja sekä hallitusohjelman painotukset. Hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta, tietotuotanto sekä tiedonvälitys kohdistuvat hallituskauden strategisista tavoitteista seuraaviin:

- terveyden edistäminen ja varhainen tuki ovat vahvistuneet poikkihallinnollisesti päätöksenteossa, palveluissa ja työelämässä lainsäädäntömuutoksilla sekä paremmalla toimeenpanolla, terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet
- eri-ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu, julkinen palvelulupaus on määritelty yhteiskunnan taloudellisen kantokyvyn puitteissa ja ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa toimivia valintoja on mahdollistettu enemmän
- lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet
- ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu ja omaishoitoa on vahvistettu
- sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä
- sosiaaliturvaa on uudistettu osallistavaksi ja työhön kannustavaksi.

Lisäksi painotetaan terveyden edistämistä, varhaista tukea ja ennaltaehkäisevää työtä.

*Toiminnallinen tuloksellisuus*

Terveyden edistämisen osa-alueella kiinnitetään huomiota kansantautien vaaratekijöiden vähentämiseen, tapaturmien ehkäisemiseen ja terveyttä tukevien olosuhteiden luomiseen. Erityisesti tavoitteena on tupakoinnin, alkoholin käytön ja ylipainoisuuden hallinta (momentti 33.03.04 ja momentti 33.03.50).

Varmistaen työelämän hyvinvointia sekä fyysistä ja psyykkistä terveyttä, pyritään lisäämään työn mielekkyyttä. Myös työelämän tasa-arvon varmistaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kohteita (momentti 33.03.50).

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ehkäisevä näkökulma on ensisijainen toimintamalli. Lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin puututaan uusilla malleilla, pitkäaikaistyöttömyys torjutaan ja suurimmassa köyhyysriskissä olevien toimeentulo turvataan (momentti 33.03.04 ja momentti 33.03.50).

Toimiva palvelujärjestelmä ja osaava ja riittävä työvoima luovat pohjan laadukkaille palveluille. Erityisenä haasteena on peruspalvelujen ja ikääntyvän väestön palvelujen turvaaminen. Apuna tulee olla uuden teknologian laajamittainen hyväksikäyttö ja kehittäminen (momentti 33.03.04).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteitä kohdistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen.

#### 04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 739 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksista, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen
- 3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoito -suositusten laadintaan, syöpä- ja näkövammarekisterin tekniseen ylläpitoon Suomen Syöpäyhdistys ry:lle, Näkövammaisten Keskusliitto ry:lle, Hoitotyön tutkimussäätiön sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten ja muiden menojen maksamiseen
- 4) Nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen
- 5) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin
- 6) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan liittyviin hankkeisiin
- 7) sosiaali- ja terveydenhuollon uutta palvelujärjestelmää (sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa annetun tehtävän hoitamiseksi) varten perustettavan ohjauksen ja arvioinnin tietopohjatoiminnon menoihin.

*Selvitysosa:* Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. Laitos toteuttaa tehtävänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtävälleen tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa. Määräraha on varattu 350 000 euroa Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnan perusta on laki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Laitoksen strategisissa päälinjauksissa tavoitteina ovat uudistuminen, tietoaineiston tehokas käyttöönnotto, ennakointi, priorisointi ja työyhteisöön panostaminen.

Laitoksen toiminnassa korostuu asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämisessä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen tavoite tietovarantojen kehittämistä ja niiden käytön helpottamisesta.

#### *Toiminnallinen tuloksellisuus*

Voimavarojen supistuessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tarkistaa toimintaansa siten, että hallitusohjelman toimeenpanoon ja asiantuntija- ja viranomaistehtävien hoitoon liittyvät riskit minimoidaan. Leikkaukset kohdistetaan strategian mukaisesti. Ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Laitoksen tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. Laitoksen tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus ja palvelevat asiakkaiden tietotarpeita. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee laitoksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistumista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on tarkoituksenmukainen.

#### *Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen*

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää ja uudistaa osaamispääomaansa. Laitoksen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtaminen on korkeatasoista ja kannustavaa. Henkilöstön kokemaa työhyvinvointia kasvaa edelleen ja työnantajakuva paranee. Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten ja muiden yhteishankkeiden maksuosuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot, muut maksullisen toiminnan myyntitulot, kuten rojalit ja vastaavat sekä tekijänoikeustulot ja saadut lahjoitusvarat ja sponsoritulot.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

#### **Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Bruttomenot</b>	85 971	80 502	80 039
<b>Bruttotulot</b>	30 924	31 000	31 300
<b>Nettomenot</b>	55 047	49 502	48 739
<b>Siirtyvät erät</b>			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 849		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 107		

#### **THL:n maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Maksullisen toiminnan tuotot</b>			
— suoritteiden myyntituotot	7 898	7 700	8 000
<b>Tuotot yhteensä</b>	7 898	7 700	8 000
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	0	20	20

#### **Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
— erilliskustannukset	4 950	5 335	5 490
— osuus yhteiskustannuksista	1 838	1 994	2 016
<b>Kustannukset yhteensä</b>	<b>6 788</b>	<b>7 329</b>	<b>7 506</b>
<b>Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)</b>	<b>1 110</b>	<b>371</b>	<b>494</b>
<b>Kustannusvastaavuus, %</b>	<b>116</b>	<b>105</b>	<b>107</b>

**THL:n yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)**

	2016 toteutuma	2017 varsinainen talousarvio	2018 esitys
<b>Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot</b>			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	11 421	12 700	12 700
— EU:lta saatava rahoitus	3 867	3 900	3 900
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	1 253	1 200	1 200
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	5 652	5 500	5 500
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>22 193</b>	<b>23 300</b>	<b>23 300</b>
<b>Hankkeiden kokonaiskustannukset</b>	<b>32 877</b>	<b>34 500</b>	<b>34 500</b>
<b>Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)</b>	<b>-10 684</b>	<b>-11 200</b>	<b>-11 200</b>
<b>Omarahoitusosuus, %</b>	<b>68</b>	<b>68</b>	<b>68</b>

**THL:n toiminnan kokonaiskustannukset (1 000 euroa) ja htv:t osastoittain**

	2016		2017		2018	
	toteutuma	htv	arvio	htv	tavoite	htv
Hyvinvointi	14 239	151	13 175	144	13 432	143
Terveys	20 353	194	18 885	186	18 681	184
Infektioaudit	8 768	94	8 024	90	7 940	89
Terveydensuojelu	10 721	124	9 854	119	9 750	118
Järjestelmät	10 501	100	9 671	96	9 566	95
Valtionpalvelut	9 690	133	10 365	128	10 255	146
Tietopalvelut	11 699	151	10 528	144	10 415	143
<b>Yhteensä</b>	<b>85 971</b>	<b>947</b>	<b>80 502</b>	<b>907</b>	<b>80 039</b>	<b>918</b>

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Hoitotyön tutkimussäätiön tehokkaan toiminnan varmistamiseksi	400
Lähisuhdeväkivallan uhreille suunnattu tukipuhelintoiminta (siirto momentilta 25.01.50)	78
Oikeushammaslääkärin viran perustaminen	120
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-151
Kirjanpidon keskittäminen (HO 2015)	-60
Palkkaliukumasäästö	-213

Sairausvakuutusmaksun alentaminen (Kiky)	-20
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-245
Toimintameno säästö (HO 2015)	-430
Työajan pidentäminen (Kiky)	-41
Työnantajan eläkemaksun alentaminen (Kiky)	-68
Vuokrien indeksikorotus	14
Vuokrien indeksikorotusta vastaava säästö	-16
Tasomuutos	-131
<b>Yhteensä</b>	<b>-763</b>

2018 talousarvio	48 739 000
2017 talousarvio	49 502 000
2016 tilinpäätös	56 305 000

### 25. Kansallinen genomikeskus ja kansallinen syöpäkeskus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansallisen genomikeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) julkisten biopankkien toimintojen yhtenäistämistä ja yhteisen toimijan valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) kansallisen syöpäkeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) kansallisen neurotutkimuskeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 5) hankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien valtionavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, korkeakouluille ja yleishyödyllisille yhteisöille
- 6) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman työllisyyttä ja kilpailukykyä koskevaa strategista tavoitetta vuosina 2016—2018 tukevan kärkihankkeen 1 (Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla) yhteydessä on päätetty toteuttaa toimenpide: Tehdään Suomesta genomitiedon hyödyntämisen edelläkävijämaa. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimenpiteen valmistelusta ja toimeenpanosta yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja muiden toimijoiden (sairaanhoitopiirit, korkeakoulut, asiantuntijalaitokset) kanssa.

Toimenpiteen tavoitteet ovat seuraavat:

- Suomeen perustetaan genomikeskus, jolla tavoitellaan Suomen kehittymistä edelläkävijämaaksi ja kansainvälisesti halutuksi yhteistyökumppaniksi genomitietoa hyödyntävälle terveydenhuollolle, huippututkimukselle ja globaalille liiketoiminnalle
- tehostetaan julkisten biopankkien toimintoja yhtenäistämällä toimintatavat ja varmistetaan tehokas yhteistyö genomikeskuksen kanssa
- perustetaan kansallinen syöpäkeskus.

Toimenpiteen toteuttamiseen kohdennetaan yhteensä 17 milj. euroa vuosina 2017—2020.

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Genomikeskuksen perustamiskustannukset	200
Julkisten biopankkien toimintojen yhtenäistäminen ja yhteisen toimijan perustamisen arvioidut kustannukset	700
Neurokeskuksen terveysalan kasvustrategia	900
<b>Yhteensä</b>	<b>1 800</b>

2018 talousarvio 7 600 000

2017 talousarvio 5 800 000

#### *31. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 50 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaprosessien uudistamiseen hallituksen strategisten tavoitteiden mukaisesti mm. palvelusetelikokeilulla ja perustulokokeilulla sekä asiakkaan osallistumista tukevilla toimenpiteillä
- 2) selvityksen tekemiseen asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisesta kotimaisissa ja kansainvälisissä tilanteissa sekä tästä aiheutuviin toimenpiteisiin
- 3) terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja eriarvoisuuden vähentämiseen muuttamalla arkiympäristöjä hyvinvointia ja terveyttä tukevia elämäntapoja mahdollistaviksi
- 4) lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman toteuttamiseen mm. luomalla alueelliset osaamis- ja tukikeskukset erityisen tuen ja avun tarpeessa oleville, vaikeasti oireileville lapsille ja nuorille
- 5) ikäihmisten hoidon ja kaiken ikäisten omaishoidon uuden toimintamallin kehittämiseen mm. kuntakokeiluilla ja avustuksilla
- 6) osatyökykyisten henkilöiden työelämään pääsyn tukemiseen
- 7) hankkeiden toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen, toimeenpanoa tukevien tutkimus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeiden sekä käynnistämisyhteistyön maksamiseen sekä toimeenpanoon liittyvien valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen kunnille, kuntayhtymille, kansaneläkelaitokselle, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille
- 8) hankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 9) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin
- 10) hankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavien korvausten maksamiseen.

*Selvitysosa:* Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tuetaan viidellä kärkihankkeella vuosina 2016—2018. Hyvinvointi ja terveys -kärkihankkeiden toteuttamiseen



osoitetaan yhteensä 130 milj. euroa, josta 50,5 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2018. Kärkihankkeet sisältävät muun muassa palveluseteli- ja perustulokokeilut sekä asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisen arvioinnin.

#### *Kärkihankkeiden tavoitteet*

— palvelut asiakaslähtöisiksi: asiakaslähtöiset, omatoimisuutta tukevat toimintaprosessit sosiaali- ja terveydenhuollossa ja tarkoituksenmukainen sosiaaliturva

— edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta: lisätään terveitä elämäntapoja, kuten liikuntaa, ja vahvistetaan mielenterveyttä jokaisen suomalaisen arjessa sekä loivennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja

— lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma: nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut

— kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa: iäkkäille sekä omais- ja perhehoitajille nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoitut ja kustannuksia alentavat palvelut

— osatyökykyisille väyliä työhön: lisätään merkittävästi osatyökykyisten työssä pysymistä ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

#### **Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)**

Palvelut asiakaslähtöisiksi	16 500
Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta	3 000
Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma	16 000
Kehitetään ikäihmisten hoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa	9 000
Osatyökykyisille väyliä työhön	6 000
<b>Yhteensä</b>	<b>50 500</b>

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta	-300
Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa	450
Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma	1 500
Osatyökykyisille väyliä työhön	-790
Palvelut asiakaslähtöisiksi	-50
<b>Yhteensä</b>	<b>810</b>

2018 talousarvio	50 500 000
2017 talousarvio	49 690 000
2016 tilinpäätös	36 300 000

#### *50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 23 722 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen

2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että arvonlisäveroa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisätynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 14 600 000 euroa ja muihin menoihin 8 772 000 euroa ja työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuviin menoihin 350 000 euroa.

Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos on tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka edistää työn terveellisyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2018. Vastuualuekohtaiset tulostavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

#### *Toiminnallinen tuloksellisuus*

Hallituksen kärkihankkeiden mukaisesti Työterveyslaitos toteuttaa seuraavia sisältöjä:

Hallitusohjelman strateginen painopistealue: Hyvinvointi ja terveys

Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta; Työterveyslaitos tukee työterveyshuoltoja palvelujen räätälöinnissä, kehittää Laatuportaalia, PIRAA ja eSYTYÄ ja työterveysyhteistyötä, tukee kohderyhmittäin räätälöidyn työterveyshuollon kehittämistä PK-työpaikkojen tarpeet huomioiden, kehittää työterveyshuollon osaamista, kokoaa työelämän tietovarantoja, tukee rakennusterveysohjelmaa, työoloja ja työsuojelua, tarjoaa välineitä psykososiaalisen kuormituksen hallintaan sekä tukee työterveys2025-linjausten toimeenpanoa.

Osatyökykyisille tie työelämään; Työterveyslaitos edistää osapuolten osaamista osatyökykyisten työllistymisen tukemisessa, kehittää palvelujärjestelmää ja tukitoimia osatyökykyisten ja työttömien työllistymisen tukemiseksi.

Rakennepoliittiset uudistukset: Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus; Työterveyslaitos osallistuu työterveyshuollon roolin ja tehtävän määrittelyyn, tukee alueellisia toimijoita yhteistyö käytännöissä ja seuraa sote-henkilöstön hyvinvoinnin tilaa sote-uudistuksen aikana.

Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen, otetaan käyttöön kokeilukulttuuri; Työterveyslaitos kehittää työterveyshuollon vaikuttavuutta työpaikoilla, toimeenpanee Työelämä2020-hanketta ja tiivistää verkostoyhteistyötä, kehittää johtamista ja osallistuu nk. yhden luokun toimintamallin toteuttamiseen.

Hallitusohjelman strateginen painopistealue: Osaaminen ja koulutus

Osaaminen ja koulutus, nopeutetaan siirtymistä työelämään, nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan; Työterveyslaitos osallistuu nuorten työelämään kiinnittämiseen tarjoamalla vaikuttaviksi osoitettuja malleja.

Sosiaali- ja terveysministeriön strategian mukaisesti Työterveyslaitos toteuttaa seuraavia sisältöjä:

*Hyvinvoinnille vahva perusta* - pidempiä uria työhyvinvoinnilla -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja työurien pidentämiseen ja työelämän laadun kehittämiseen:

— työkyvyttömyyden ja sairauspoissaolojen vähentäminen erityisesti mielenterveyshäiriöihin ja tuki- ja liikuntaelin-sairauksiin liittyen

- työurien pidentäminen, työsallisuuden lisääminen ja eriarvoisuuden vähentäminen työelämässä
- työelämän laadun edistämiseen (verkostoituminen ja pientyöpaikkojen tarpeiden huomioiminen)
- työhyvinvoinnin kehittämiseen muuttuvassa työelämässä.

*Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin* - uudet palvelujen rakenteet ja toimintatavat -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja työterveyshuollon vaikuttavuuden parantamiseen:

- työterveysyhteistyön edistämiseen
- työterveyshuollon henkilöstön osaamisen kehittämiseen
- yksilöllisen työkyvyn tukeen työterveyshuollossa
- työterveyshuollon laatu järjestelmien kehittämiseen
- työterveyshuollon toiminnan kehittämiseen osana sote-uudistusta.

*Elinympäristö tukemaan hyvinvointia* - varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja työympäristöjen turvallisuuden varmistamiseen:

- kemiallisten riskien hallintaan kriisitilanteissa
- ympäristöherkkyyden verkoston toimintaan
- hyvinvointia ja tuottavuutta edistävän sisäympäristön varmistamiseen toimitilojen rakentamisessa
- uusien teknologioiden mm. nanoteknologian turvallisuuden edistämiseen työympäristössä.

#### *Henkisten voimavarojen hallinta*

Työterveyslaitos sopeuttaa henkilövoimavarojaan ottaen huomioon toiminnan rahoitusmahdollisuudet.

#### *Tuotokset ja laadunhallinta*

##### **Työterveyslaitoksen määrälliset suoritteet**

	2016 toteutuma	2017 tavoite	2018 tavoite
Tieteelliset julkaisut	237*)	200	250
Yleistajuiset julkaisut	142*)	350	200
Verkkosivuilla kävijöiden lkm/kk	175 000	250 000	267 000
Työympäristön mittaukset ja analyysit	65 050	60 000	63 350
Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset	2 029	1 800	2 000
Koulutettavapäivät	24 400	30 000	32 000

\*) laskentatapamuutos, valtakunnalliseen VIRTJA-järjestelmään siirtymisen myötä

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 52 022 000 euroa, myönnetään valtionapua 23 722 000 euroa. Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2018 seuraavaksi:

**Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2016—2018 (1 000 euroa)**

	Menot			Oma rahoitus			Valtionapu		
	2016 tot.	2017 arvio	2018 arvio	2016 tot.	2017 arvio	2018 arvio	2016 tot.	2017 arvio	2018 arvio
Tutkimus & kehittäminen	18 274	17 741	17 741	8 475	9 000	9 000	9 799	8 741	8 741
Asiantuntijatyö	5 319	5 310	6 310	494	0	500	4 825	5 310	5 810
Sisäinen toiminta	11 201	8 167	8 167	1 134	300	300	10 067	7 867	7 867
Koulutus ja palvelu	19 409	19 804	19 804	18 464	18 500	18 500	939	1 304	1 304
<b>Yhteensä</b>	<b>54 197</b>	<b>51 022</b>	<b>52 022</b>	<b>28 567</b>	<b>27 800</b>	<b>28 300</b>	<b>25 630</b>	<b>23 222</b>	<b>23 722</b>
Rahoitusosuus %				53	54	54	47	46	46

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Pienyritysten työturvallisuuden ja työterveysriskien hallintamallin levittäminen	500
<b>Yhteensä</b>	<b>500</b>

2018 talousarvio	23 722 000
2017 talousarvio	23 222 000
2016 tilinpäätös	25 280 000

**63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)**

Momentille myönnetään 6 878 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen
- 2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein
- 3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 4) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 5) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 6) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen
- 7) hankkeiden tarkastuksista ja valvonnoista aiheutuviin menoihin
- 8) sosiaali- ja terveydenhuollon nuorten palvelujen toimintaprosessien uudistamiseen nuorisotakuun mukaisesti
- 9) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Määräraha tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteentöimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnon-alan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa, mm. toteuttamalla kansalaisten terveysverkkopalvelu.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin kolme viidesosaa ja kulutusmenojen osuudeksi noin kaksi viidesosaa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta, sekä niille asetetuista tavoitteista.

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-4 500
Leikki-ikäisten lasten ruokavalio ja ruokakäyttäytyminen -tutkimus	576
Nuorisotakuun resurssien täsmäytys	-500
Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittäminen	1 000
Päihteitä käyttävien äitien hoito	3 000
Toimintamenoasäästö (HO 2015)	-270
<b>Yhteensä</b>	<b>-694</b>
2018 talousarvio	6 878 000
2017 talousarvio	7 572 000
2016 tilinpäätös	5 507 000

## **10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut**

*Selvitysosa:* Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatustuesta, tulkkauspalvelujen järjestämisestä ja perustoimeentulotuesta sekä Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista.

Äitiysavustuksen, adoptiotuen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille EY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa.

Asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa (580/2008).

Tulkkauspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota vaikeasti kuulovammaisille, kuulo- ja näkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkauspalvelut.

Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaaliturvaetus. Perustoimeentulotuen myöntää ja maksaa Kansaneläkelaitos, jolle suoritetaan ennakot etuuden maksatusta varten valtion varoista täysimääräisesti. Kuntien osuus perustoimeentulotuen menoista on 50 % ja se huomioidaan vähennyksenä kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

### Toiminnan laajuus 2016—2018

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Äitiysavustus</b>			
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	51 436	52 600	53 200
Äitiysavustuksen määrä euroa	140	140	140
<b>Kansainvälinen adoptio</b>			
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	59	90	90
<b>Lapsilisät</b>			
Lapsia vuoden lopussa	1 003 815	1 002 700	1 000 800
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	162 515	160 500	157 200
Lapsilisää saavia perheitä	548 909	549 000	548 000
Lapsilisien määrät euroa/kk			
1. lapsi	95,75	94,88	94,88
2. lapsi	105,80	104,84	104,84
3. lapsi	135,01	133,79	133,79
4. lapsi	154,64	153,24	153,24
5. jne. lapsi	174,27	172,69	172,69
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	48,55	48,55	48,55
<b>Ulkomailla asuville korvattava lasten kotihoidon tuki</b>			
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	431	400	400
<b>Sotilasavustus</b>			
Avustuksen piirissä olevien henkilöiden lukumäärä	9 192	9 200	9 100
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	347	359	350
<b>Yleinen asumistuki</b>			
Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia)	266 818	417 421	415 687
Tukea saavia lapsiperheitä, joista	90 520	71 000	70 000
— yksinhuoltajia	59 308	59 000	57 000
Työttömiä ruokakuntia <sup>1)</sup>	157 687	160 000	155 000
Keskimääräinen tuki euroa/kk	328	325	338
Vuokra-asunnossa asuvat asumistuen saajat			
— keskivuokra euroa/m <sup>2</sup> /kk	11,61	11,70	11,90
— keskipinta-ala m <sup>2</sup>	53,5	53,5	53,5

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumismeno-osuus asumistukituloista (%)			
— ilman asumistukea	57,6	58,0	59,0
— asumistuen jälkeen	26,5	27,0	27,0
— asumistuen osuus keskimääräisestä vuokrasta (%)	53,9	53,2	53,0
<b>Elatustuki</b>			
Elatustukea saaneet lapset (tilanne 31.12.), joille elatustuki maksettu	107 432	110 600	112 500
— täysimääräisenä	86 393	89 750	92 250
— elatusapua täydentävänä tai muutoin alennettuna	21 936	21 150	20 550
Täysi elatustuki euroa/kk	155,17	156,09	157,37
<b>Tulkkaukspalvelut</b>			
Tulkkaukspalveluun oikeutettuja	5 853	6 000	6 100
<b>Perustoimeentulotuki</b>			
Saajia vuoden aikana	350 000	482 900	486 400
Kotitalouksia vuoden aikana	235 000	314 600	316 800

<sup>1)</sup> Tuensaaja tai ainakin toinen puolisoista on työtön.

#### 50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen
- 2) tuen maksamiseen kansainvälisestä adoptiosta aiheutuviin kustannuksiin.

*Selvitysosa:* Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto. Äitiysavustuksen ottaa noin 66 % siihen oikeutetuista äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan adoptiovanhemmalle valtion varoista. Tuen suuruudesta on säädetty äitiysavustuksesta ja adoptiotuesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa 885/2002. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 9 400 000 euroa äitiysavustusten ja 700 000 euroa kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	-400
<b>Yhteensä</b>	<b>-400</b>
2018 talousarvio	10 100 000
2017 talousarvio	10 500 000
2016 tilinpäätös	10 455 000

**51. Lapsilisät (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 1 363 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

*Selvitysosa:* Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaisissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	4 300
Turvapaikanhakijamääräarvion lasku 25.4.2017	-1 000
<b>Yhteensä</b>	<b>3 300</b>
2018 talousarvio	1 363 800 000
2017 talousarvio	1 360 500 000
2016 tilinpäätös	1 372 800 000

**52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 3 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

*Selvitysosa:* Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2018 kuukausittain keskimäärin 400 perheelle.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tasomuutos	-800
<b>Yhteensä</b>	<b>-800</b>
2018 talousarvio	3 800 000
2017 talousarvio	4 600 000
2016 tilinpäätös	2 473 821

**53. Sotilasavustus (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 16 900 000 euroa.



Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

*Selvitysosa:* Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin menoihin. Avustuksen saajista on varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten omaisia noin 5,5 % vuosittain. Perusavustusten määrä omaisille on vuositasolla yhteensä noin 1 400 000 euroa.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	400
<b>Yhteensä</b>	<b>400</b>

2018 talousarvio	16 900 000
2017 talousarvio	16 500 000
2016 tilinpäätös	16 000 000

#### **54. Asumistuki (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 1 428 940 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) mukaisten asumistukien maksamiseen.

*Selvitysosa:* Yleinen asumistuki perustuu kokonaisvuokraan ja lineaarisen omavastuun määrittelyyn. Asumistuen tarpeeseen vaikuttavat tuensaajien lukumäärässä sekä tuensaajien asumismenoissa ja tuloissa tapahtuvat muutokset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yleisellä asumistuella korvattavan asumismenon kuntaryhmittäisestä neliövuokraohtaisesta katosta ja enimmäisasumismenojen sitomisesta elinkustannusindeksiin.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Ahvenanmaalla opiskelevat säilyvät asumislisän piirissä (siirto momentille 29.70.55)	-250
Asumismenon neliövuokraohtainen katto	-18 000
Asumismenon sitominen elinkustannusindeksiin	-12 000
Asumistukiudistuksen (2015) kustannusvaikutusten tarkennus	20 000
Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen 5 %:lla	-21 600
Indeksisidonnaisten menojen säästön tarkennus	-7 400
Kertaluontoinen eläketuki pitkään työttömänä olleille	-3 700
Opiskelijat yleisen asumistuen piiriin	135 500
Opiskelijat yleisen asumistuen piiriin, lisäkustannus	31 500
Tarvearvion muutos	4 490
Tulojen suojaosan kustannusten tarkennus	40 000
Työttömyysturvan aktiivimalli	4 000
<b>Yhteensä</b>	<b>172 540</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	1 428 940 000
2017 talousarvio	1 256 400 000
2016 tilinpäätös	1 075 310 000

**55. Elatustuki (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 214 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

*Selvitysosa:* Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon vuoden aikana maksettava elatustuki. Momentille 12.33.98 tuloutetaan elatusvelvollisilta perittävät takautumissaatavat ja takaisinperintäsaatavat, joita arvioidaan olevan 66 300 000 euroa. Määrärahat eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa, jonka kanssa Kansaneläkelaitos tekee erillissopimuksen elatustuen maksamisesta.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	1 100
<b>Yhteensä</b>	<b>1 100</b>

2018 talousarvio	214 600 000
2017 talousarvio	213 500 000
2016 tilinpäätös	204 714 399

**56. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 47 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

*Selvitysosa:* Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos.

Momentin nimike on muutettu.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	400
<b>Yhteensä</b>	<b>400</b>

2018 talousarvio	47 300 000
2017 talousarvio	46 900 000
2016 tilinpäätös	42 373 204

**57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 830 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisten ennakoiden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

*Selvitysosa:* Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Toimeentulotuen perusosan suuruus määritellään toimeentulotukilain (1412/1997) 9 §:ssä, jonka mukaan perusosan määriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Perusosan suuruus vuonna 2017 on yksinasuvan aikuisen osalta 487,89 euroa kuukaudessa.

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Asumismenon neliövuokraohtainen katto	10 000
Asumismenon sitominen elinkustannusindeksiin	3 000
Opiskelijat yleisen asumistuen piiriin	-5 300
Tarvearvion muutos	-12 838
Työttömyysturvan aktiivimalli	4 000
<b>Yhteensä</b>	<b>-1 138</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	830 500 000
2017 talousarvio	831 638 000
2016 tilinpäätös	314 867 985

### *60. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 323 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 2) sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 10 §:n mukaisten sairausvakuutusrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvien toimintakulujen valtion osuuden maksamiseen
- 3) kansaneläkelain (568/2007) 98 §:n, takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 36 §:n, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n, rintamasotilaseläkelain (119/1977) 15 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) 9 §:n mukaisten kansaneläkerahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin
- 4) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 27 §:n mukaisen yhteispisteen toimintakuluihin.

*Selvitysosa:* Sosiaaliturvarahastojen osuudet Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyvät Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 f §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on arviolta 43 %, sairausvakuutusrahaston osuus 42 % ja kansaneläkerahaston osuus 15 % vuonna 2018. Valtio rahoittaa noin kolmanneksen sairausvakuutusrahaston toimintakuluista.

### **Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut	208 167 000
Sairausvakuutusrahaston toimintakulut	60 300 000
Kansaneläkerahaston toimintakulut	73 700 000

Yhteyspisteen toimintakulut	700 000
EU:n sähköinen tiedonvaihto	200 000
Arvio vuoden 2016 ylijäämästä ja eläkevastuun kattamisesta osakesiirroilla	-19 367 000
<b>Yhteensä</b>	<b>323 700 000</b>

### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvio vuoden 2016 ylijäämästä ja eläkevastuun kattamisesta osakesiirroilla	-19 367
Kelan toimintakulut opiskelijoiden siirrosta yleiseen asumistukeen	3 700
Kiky sopimuksen vaikutukset	-7 700
Tunnistamismaksujen keskittäminen (siirto momentille 28.30.03)	-680
Viestinvälityspalvelun käyttö (siirto momentille 28.30.03)	-1 000
<b>Yhteensä</b>	<b>-25 047</b>
2018 talousarvio	323 700 000
2017 talousarvio	348 747 000
2016 tilinpäätös	319 481 000

## 20. Työttömyysturva

*Selvitysosa:* Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen, joka edellyttää 26 viikon työhistoriaa. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysturvaa on kehitetty siten, että se tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Työttömyyssetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyyssetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Ansio-osaa maksetaan korotettuna työllistymistä edistävien toimien ajalta. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi kulukorvausta. Työllistymisen edistämiseksi työttömyysturvassa on 300 euron suojaosa.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä on edistetty nostamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 61 vuoteen vuonna 1957 tai sen jälkeen syntyneillä.

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa palkansaajan aikuiskoulutustuen kokonaisuudessaan sekä Koulutusrahaston hallintokustannukset. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Valtio rahoittaa yrittäjän aikuiskoulutustuesta peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Lisäksi valtio suorittaa valtion palveluksessa olevan henkilöstön osalta Koulutusrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnettyistä ammattitutkintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkatessa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi.

### Toiminnan laajuus 2015—2018

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Työttömyysaste (%)	9,4	8,8	8,5	8,1
<b>Kuntouttava työtoiminta</b>				
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	21 000	35 000	35 000	35 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	125	90	70	70
<b>Ansiopäiväraha</b>				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	139 714	164 403	161 000	146 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	39,8	41,3	39,8	37,7
— työttömyysajalta	35,8	37,5	36,1	34,2
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	4,0	3,9	3,6	9,5
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	68,1	65,6	65,6	66,0
<b>Peruspäiväraha</b>				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	39 170	39 000	35 000	32 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	8,8	10,2	9,0	8,2
— työttömyysajalta	7,6	9,0	7,9	7,2
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	1,2	1,3	1,1	1,0
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	33,5	33,1	32,2	32,2
<b>Työmarkkinatuki</b>				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	175 382	196 300	199 000	194 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	40,6	51,5	51,1	49,3
— työttömyysajalta	29,7	37,2	37,8	36,3
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	10,9	14,4	13,2	13,0
Keskimääräinen työmarkkinatuki (€/pv)	37,2	35,5	35,4	35,4
<b>Aikuiskoulutustuki</b>				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	8 887	12 816	10 800	10 800
Keskimäärin maksettu etuus (€/kk)	1 492	1 440	1 495	1 495
<b>Vuorottelukorvaus</b>				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	8 203	6 672	6 429	3 788
Korvauspäiviä ansioturvassa, milj. kpl	1,9	1,7	1,1	1,1

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Korvauspäiviä perusturvassa, milj. kpl	0,01	0,01	0,04	0,04
Keskimääräinen korvaus ansioturvassa (€/pv)	58,7	58,5	59,8	59,8
Keskimääräinen korvaus perusturvassa (€/pv)	23,5	24,0	22,8	22,8

### 31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

*Selvitysosa:* Kunnalle maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2017 noin 35 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 70 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään neljältä päivältä viikossa.

2018 talousarvio	26 840 000
2017 talousarvio	26 840 000
2016 tilinpäätös	23 018 222

### 50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 041 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalain (603/1984) on säädetty valtion osuudesta
- 2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettujen kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti
- 3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti
- 4) perustulon maksamiseen siten kuin laissa perustulokokeilusta säädetään.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työttömyyspäivärahan valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki ja starttiraha budjetoidaan maksuperusteisena.

*Selvitysosa:* Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 % kuitenkin siten, että ansioturvian korotusosat ja muutosturvalisat Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten

rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysturvalain muuttamisesta työttömyysturvan aktiivimallin käyttöönottamiseksi sekä omavastuuajan lyhentämiseksi kahdella päivällä. Koskee myös momentteja 33.10.54, 33.10.57, 33.20.51 ja 33.20.52.

Luovan ja edistyksellisen työn työssäoloehdon täyttymisen ehtoja tarkistetaan. Vaikutus etuusmenoon on vähäinen.

### **Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	830 200 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	105 000 000
Palkkatuet ja starttirahat	59 600 000
Kulukorvaukset	36 500 000
Valtionosuus hallintokuluihin	10 000 000
<b>Yhteensä</b>	<b>1 041 300 000</b>

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Aktiivimalli omavastuupäivin	-16 000
Omavastuuajan lyhentäminen kahdella päivällä	14 000
Palkkatuen arvioitu käyttö	3 400
Tarvearvion muutos	-46 100
<b>Yhteensä</b>	<b>-44 700</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	1 041 300 000
2017 talousarvio	1 086 000 000
2016 tilinpäätös	1 096 597 001

#### *51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 37 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) valtioiden välisten kustannusten korvaamiseen kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta toiseen EU-jäsenvaltioon tilanteessa, jossa henkilö ei täytä kansallisen lainsäädännön työttömyysetuuksien edellytyksiä

3) perustulon maksamiseen siten kuin laissa perustulokokeilusta säädetään.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työttömyyspäivärahan valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki ja starttiraha budjetoidaan maksuperusteisena.

*Selvitysosa:* Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha, siihen liittyvä lapsikorotus, palvelujen ajalta maksettavat korotusosat ja muutosturvalisät rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa työttömyysajalta maksetut korotusosat. Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä, tilitetään Kansaneläkelaitokselle.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, jolla vahvistetaan työttömyysvakuutusmaksut vuodelle 2018.

Luovan ja edistyksellisen työn työssäoloehdon täyttymisen ehtoja tarkistetaan. Vaikutus etuusmenoon on vähäinen.

### **Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)**

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	232 800 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	31 600 000
Palkkatuet ja starttirahat	24 400 000
Kulukorvaukset	8 500 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun osuus	-260 000 000
<b>Yhteensä</b>	<b>37 300 000</b>

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Aktiivimalli omavastuupäivin	-3 000
Omavastuuajan lyhentäminen kahdella päivällä	2 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotto	-90 000
Palkkatuen arvioitu käyttö	1 300
Tarvearvion muutos	6 000
<b>Yhteensä</b>	<b>-83 700</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	37 300 000
2017 talousarvio	121 000 000
2016 tilinpäätös	178 900 000

### *52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 551 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) perusteella maksettavan työmarkkinatuen, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti



3) perustulon maksamiseen siten kuin laissa perustulokokeilusta säädetään.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella valtiolle työllistämisen, työnantajalle maksettavan palkkatuen ja yrittäjäksi ryhtyvälle maksettavan starttirahan työmarkkinatuen valtionosuutta vastaavan osuuden maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki ja starttiraha budjetoidaan maksuperusteisena.

*Selvitysosa:* Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Kuntien rahoitusosuus on 70 prosenttia työmarkkinatukea yli 1 000 päivää saaneiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen osalta. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

### **Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)**

Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	1 169 400 000
— kuntien rahoitusosuus	-380 400 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	462 400 000
— kulukorvaukset	82 000 000
— palkkatuki	186 600 000
— korotusosa	31 900 000

---

**Yhteensä** 1 551 900 000

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Aktiivimalli omavastuupäivin	-18 000
Eläketuen vaikutus työmarkkinatukeen	-5 500
Omvastuuajan lyhentäminen kahdella päivällä	3 500
Palkkatukien arvioitu käyttö	9 400
Tarvearvion muutos	55 140
<b>Yhteensä</b>	<b>44 540</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	1 551 900 000
2017 talousarvio	1 507 360 000
2016 tilinpäätös	1 414 000 000

### **55. Valtionosuudet Koulutusrahastolle (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 3 730 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää Koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) 13 §:n mukaisen valtion maksun maksamiseen Koulutusrahastolle.

*Selvitysosa:* Momentilta maksetaan yrittäjien aikuiskoulutustuki. Lisäksi valtio suorittaa valtion palveluksessa olevan henkilöstön osalta Koulutusrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnettyistä ammattitutkintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

Momentin nimike on muutettu.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	-49 500
Valtion palveluksessa olevien ammattitutkintostipendit (siirto momentilta 28.60.60)	230
<b>Yhteensä</b>	<b>-49 270</b>

2018 talousarvio	3 730 000
2017 talousarvio	53 000 000
2016 tilinpäätös	88 703 650

#### *56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 26 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

*Selvitysosa:* Vuorottelukorvausmenot rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksettavista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Kassaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys on 20 vuotta, käyttö on sidottu lakisääteiseen vanhuuseläkeikään siten, että yläikäraja on vanhuuseläkkeen alaikäraja vähennettynä kolmella vuodella ja vuorotteluvapaan kesto on enintään 180 kalenteripäivää ja vuorottelukorvauksen enimmäismäärä on 70 prosenttia ansiopäivärahasta. Vuorottelusijaiseksi palkattavalta työttömältä edellytetään, että hän on ollut työttömänä työnhakijana yhtäjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneen 14 kuukauden aikana.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	100
<b>Yhteensä</b>	<b>100</b>

2018 talousarvio	26 100 000
2017 talousarvio	26 000 000
2016 tilinpäätös	45 821 000

### **30. Sairausvakuutus**

*Selvitysosa:* Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveystalveta palveluja yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenoista, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksista. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärin palkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

### Toiminnan laajuus 2015—2018

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Päivärahat</b>				
Sairauspäivärahan saajat	292 706	281 544	280 700	277 100
Vanhempainpäivärahan saajat	162 921	162 921	157 600	160 600
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	57,42	56,21	54,40	54,40
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	64,45	64,57	65,10	65,90
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv)	24,02	23,93	23,73	23,73
<b>Lääkkeet</b>				
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	31 000	28 000	28 700	29 100
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	34,8	37,8	40,0	40,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	616,62	610,37	605,13	605,13
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	197 484	209 655	206 000	209 000
<b>Sairaanhoitokorvaukset</b>				
Vuonna 2016 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärin- palkkioiden osalta 16,7 %, hammaslääkärinpalkkioista 15,7 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 14,7 % sekä matkojen osalta 76,9 %.				

#### 60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 094 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 3) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) mukaisten korvausten maksamiseen
- 4) perustulon maksamiseen siten kuin laissa perustulokokeilusta säädetään.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 52 800 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 7 200 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteeseen.

*Selvitysosa:* Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menoista valtio rahoittaa 44,9 % ja vakuutetut 55,1 %. Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 3,4 %-osuuden vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Valtio rahoittaa lisäksi kilpailukyky sopimuksessa sovitun työnantajan sairausvakuutusmaksun alennuksen. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Vuonna 2018 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuna peritään eläke- ja etuustuloista 1,53 %. Palkkatulosta tai yrittäjän tulosta sairaanhoitomaksua ei peritä. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi vähintään 14 000 euron vuositulon osalta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua palkansaajilta 1,58 % ja yrittäjiltä 1,90 %. Alle 14 000 euroa alittavan vuositulon osalta palkansaajien päivärahamaksua ei peritä ja yrittäjiltä peritään päivärahamaksua 0,32 %. Työnantajien sairausvakuutusmaksu on 0,98 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahoja korotetaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että matkakustannusten korvaamista ja matkojen yhdistelytoimintaa uudistetaan.

Yrittäjän sairauspäivärahan omavastuu-aikaa lyhennetään. Uudistus rahoitetaan korottamalla yrittäjiltä perittävää päivärahamaksua eikä esityksellä ole vaikutusta valtion rahoitusosuuteen.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

### **Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2018 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)**

#### **Menot**

<i>Työtulovakuutus</i>	
Sairauspäivärahat	777
Vanhempainpäivärahat	1 054
Kertakorvaus	75
Mata-päivärahat	6
Kuntoutusrahat	124
Työterveyshuolto	360
Yrittäjien lisäpäivät	15
Rahaston 8 % osuus	3
<b>Yhteensä</b>	<b>2 414</b>

#### *Sairaanhoitovakuutus*

Lääkekorvaukset	1 375
Matkat	296
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	62

Lääkäripalkkiot	62
Hammaslääkäripalkkiot	60
Muut sairaanhoitokorvaukset	70
Kuntoutuspalvelut	376
Rahaston 8 % osuus	6

---

**Yhteensä** 2 307

---

**Menot yhteensä** 4 721

**Tulot***Työtulovakuutuksen tuotot*

Vakuutettujen maksut	1 268
Työnantajamaksut	792
Yrittäjien lisäpäivät	14
Valtion rahoitusosuus	193
Vuoden 2017 yli-/alijäämä	130

---

**Yhteensä** 2 397

*Sairaanhoitovakuutuksen tuotot*

Palkansaajien ja yrittäjien maksut	0
Etuudensaajien maksut	358
Valtion rahoitusosuus	1 902
Ulkomailta maksetut EU-korvaukset	9
Vuoden 2017 yli-/alijäämä	15

---

**Yhteensä** 2 284

---

**Tulot yhteensä** 4 681

**Valtion osuudet yhteensä**

2 095

*Työtulovakuutus*

Vanhempainpäivärahat	33
Vähimmäispäivärahat	158
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	2

*Sairaanhoitovakuutus*

Osuus sairaanhoidosta	1 849
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	53

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**


---

Matkakorvausten ja matkojen välitystoiminnan uudistaminen	2 000
Nuorten kuntoutusrahan korotus	800
Pienituloisten kompensatio (Kiky)	34 000
Tarvearvion muutos	-20 100
Työnantajan sairausvakuutusmaksun alennus (Kiky)	119 000
Vähimmäispäivärahojen korotus	8 000

---

**Yhteensä** 143 700

2018 talousarvio	2 094 700 000
2017 talousarvio	1 951 000 000
2016 tilinpäätös	1 150 092 347

## 40. Eläkkeet

*Selvitysosa:* Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuuajan rahoittamiseen sekä vammaisetuksien rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli 31.12.2016 yhteensä 1 558 900, joista vanhuuseläkkeellä 1 299 958, perhe-eläkkeellä 272 747, työkyvyttömyyseläkkeellä 214 046, osa-aikaeläkkeellä 10 388 sekä muilla eläkkeillä 13 615. Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

### Vuosina 2014—2016 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2014	2015	2016
Yksityinen sektori	15 410	15 944	16 442
Kunnalliset eläkkeet	4 375	4 569	4 765
Valtion eläkkeet	4 327	4 412	4 479
Muut julkiset yhteensä	328	340	349
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>24 440</i>	<i>25 265</i>	<i>26 035</i>
Solita-eläkkeet	513	515	520
Kelan eläkkeet	2 560	2 505	2 470
<i>Lakisäätiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>27 513</i>	<i>28 285</i>	<i>29 025</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 394	1 436	1 464

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden, maatalousyrittäjäeläkkeiden ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet ja takuueläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

### Toiminnan laajuus 2015—2018

	2015	2016	2017	2018
<b>Eläkkeen saajia</b>	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Merimieseläkkeen saajia	8 480	8 424	8 477	8 546
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	165 778	158 818	152 060	145 205
Yrittäjäeläkkeen saajia	230 345	238 689	247 371	254 473
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	4 066	4 621	4 433	4 359
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päivärahopauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaajat	10 440	10 424	10 195	9 904
Lapseneläkkeen saajia	17 630	17 149	17 000	16 700
Leskeneläkkeen saajia	5 504	5 373	5 300	5 300
Kansaneläkkeen saajia	629 208	615 751	610 000	605 500
Takuueläkkeen saajia	100 947	101 647	101 600	102 700

**Toiminnan laajuus 2015—2018**

	2015	2016	2017	2018
<b>Vakuutettujen lukumäärä</b>	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
MEL-vakuutettuja	8 553	8 424	8 477	8 546
MYEL-vakuutettuja	64 277	61 920	59 728	57 758
YEL-vakuutettuja	234 952	231 600	231 600	231 800
MYEL-vakuutettuja apurahansaaajia	2 892	2 997	2 997	2 997
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	85 417	82 276	80 213	78 008

**Toiminnan laajuus 2015—2018**

	2015	2016	2017	2018
<b>Keskimääräisiä eläkkeitä</b>	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€kk)	1 341	1 400	1 420	1 450
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€kk)	398	423	445	472
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€kk)	411	413	415	420
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€kk), maatalousyrittäjät	630	630	640	653
Keskimääräinen leskeneläke (€kk)	176	173	170	168
Keskimääräinen kansaneläke (€kk)	301	296	291	288
Keskimääräinen takuueläke (€kk)	133	157	157	167

**Toiminnan laajuus 2015—2018, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet**

	2015	2016	2017	2018
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	194 870	201 914	208 400	212 600
Maksetut eläkkeensaajan asumistuet (milj.)	530,6	559,0	590,4	618,5
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	233 082	226 375	222 600	222 400
Vammaistuki, saajat	49 911	48 613	49 700	50 800
Ruokavaliokorvaukset, saajat	33 514	34 520	-	-
Maksetut vammaisetuudet (milj.)	619,5	581,4	563,6	557,3

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti. Valtio osallistuu näiden rahoitukseen. Valtio korvaa alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttavat eläkkeet.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perheenhuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leskeneläkettä yhteen sovitetaan laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa, eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Vammaisuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisuuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.

#### 50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 61 187 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

*Selvitysosa:* Valtion osuus merimieseläkemennoista on 31 %.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Indeksitarkistus	624
Tarvearvion muutos	463
<b>Yhteensä</b>	<b>1 087</b>
2018 talousarvio	61 187 000
2017 talousarvio	60 100 000
2016 tilinpäätös	56 900 000

#### 51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 687 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

*Selvitysosa:* Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuus- ja hoitokulumenoista arvioidaan vuonna 2018 olevan 80 %.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Indeksitarkistus	6 952
Tarvearvion muutos	11 948
Tarvearvion muutos 19.5. laskelmien mukaan	5 900
<b>Yhteensä</b>	<b>24 800</b>



2018 talousarvio	687 900 000
2017 talousarvio	663 100 000
2016 tilinpäätös	645 700 000

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 229 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

*Selvitysosa:* Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentti on vuonna 2018 oletettu olevan 24,1 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 25,6 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 1 027 500 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 1 261 800 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avoimien maksujen määräksi on arvioitu 86 300 000 euroa.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Indeksitarkistus	2 238
Tarvearvion muutos	70 962
Tarvearvion muutos 19.5. laskelmien mukaan	7 700
<b>Yhteensä</b>	<b>80 900</b>

2018 talousarvio	229 900 000
2017 talousarvio	149 000 000
2016 tilinpäätös	138 000 000

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

*Selvitysosa:* Alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	-2 200
<b>Yhteensä</b>	<b>-2 200</b>

2018 talousarvio	10 000 000
2017 talousarvio	12 200 000
2016 tilinpäätös	3 205 548

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

*Selvitysosa:* Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus kokonaiskustannuksista on 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksitarkistus	153
Tarvearvion muutos	-153
<b>Yhteensä</b>	<b>0</b>
2018 talousarvio	15 000 000
2017 talousarvio	15 000 000
2016 tilinpäätös	15 000 000

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 600 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) vammaisuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 4) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 6) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 7) eläketukilain (1531/2016) mukaisten etuuksien maksamiseen
- 8) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

*Selvitysosa:* Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläketuet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisuuksien kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän sekä maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n muuttamisesta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen takuueläkelain, vammaisetuslain sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta siten, että takuueläkettä, nuorten kuntoutusrahaa ja eläkkeensaajien hoitotuen perustasoja korotetaan. Koskee myös momenttia 33.30.60.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kansaneläkeindeksistä annetun lain muuttamisesta ja toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta siten, että kansaneläkeindeksi jäädytetään vuoden 2018 osalta. Koskee myös momenteja 33.10.53, 33.10.57, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.20.55, 33.20.56, 33.30.60 ja 33.50.50.

### **Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2018 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)**

#### **Menot**

Kansaneläkemenot	2 165
Takuueläke	207
Vammaisetuudet	567
Eläkkeensaajan asumistuki	618
Eläketuki	44
<b>Yhteensä</b>	<b>3 602</b>

#### **Tulot**

Omaisuuksien tuotot	
Valtion osuudet etuuksista	3 602
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	-2
<b>Yhteensä</b>	<b>3 600</b>

### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Eläketuen vaikutus eläkemenoihin	16 100
Eläketuen vaikutus eläkkeensaajan asumistukeen	4 000
Eläkkeensaajien hoitotuen perustason korotus	10 000
Rahaston vähimmäismäärän muutos	-2 300
Takuueläkkeen korottaminen	8 800
Tarvearvion muutos	-48 740
<b>Yhteensä</b>	<b>-12 140</b>

2018 talousarvio	3 600 000 000
2017 talousarvio	3 612 140 000
2016 tilinpäätös	3 595 392 261

## **50. Veteraanien tukeminen**

*Selvitysosa:* Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille ja heidän puolisoilleen, sotilasinvalidille sekä rintamaveteraaneille maksettavista korvauksista, etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Veikkaus Oy:n tuottovaroja. Määrärahaa saa käyttää myös kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä

selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoitensa mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

### Edunsaajien määrät vuosina 2016—2018

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	2 005	1 644	1 282
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	2 138	2 031	1 930
Rintamaveteraanien määrä	15 191	12 600	10 540
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	5 128	4 480	3 900
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	3 630	3 230	2 875
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoitensa ja leskien määrä	3 547	3 220	2 930

Sotilasvammalaki koskee sekä Suomen sodissa vuosina 1939—1945 vammautuneita (sotainvalidit) että varusmiespalveluksessa ennen vuotta 1991 loukkaantuneita tai vammautuneita henkilöitä (sotilasinvalidit). Teksteissä käytetään useimmiten ilmaisua ”sotainvalidi”. Ilmaisua pitää sisällään myös sotilasinvalidit, jotka ovat sotilasvammalain mukaan oikeutettuja samoihin etuuksiin ja palveluihin kuin sotainvalidit heille määritellyn työkyvyttömyysasteen (haitta-asteprocentin) mukaisesti.

#### 30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siirtoväen huollon järjestämisestä annetun lain (864/1949) 2 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2017 olevan 18. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

#### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-200
<b>Yhteensä</b>	<b>-200</b>
2018 talousarvio	1 250 000
2017 talousarvio	1 450 000
2016 tilinpäätös	790 911

#### 50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen
- 2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

*Selvitysosa:*

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	-3 540
<b>Yhteensä</b>	<b>-3 540</b>
2018 talousarvio	12 600 000
2017 talousarvio	16 140 000
2016 tilinpäätös	19 560 044

*51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 88 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien sekä arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 2) sotainvalidien kuntoutukseen ja laitoshoitoon
- 3) kuntoutus- ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kunnallisten avopalvelujen kustannusten korvaamiseen Ruotsissa asuville vähintään 10 prosentin sotainvalideille myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

*Selvitysosa:* Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2018 lopussa olevan noin 7 110, joista elinkoron saajia on 3 210.

Ruotsissa asuvat sotainvalidit ovat tasa-arvoisessa asemassa Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Valtiokonttorin kustantamia ateriapalveluja käytti Ruotsissa 33 henkilöä vuonna 2016.

Sotilasvammalain (404/1948) 6 d § mahdollistaa sen, että kunnille ja kuntayhtymille korvattavia avohuoltokustannuksia voidaan rahoittaa raha-automaattitoiminnan tuottovaroista. Veikkaus Oy tilittää tähän liittyen 30 000 000 euroa momentille 12.33.90. Määrärahassa on huomioitu sotilasvammalain nojalla korvattavia kunnallisia avopalveluja sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle sotainvalidille.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tasomuutos	-16 500
<b>Yhteensä</b>	<b>-16 500</b>
2018 talousarvio	88 000 000
2017 talousarvio	104 500 000
2016 tilinpäätös	98 898 679

## 52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitoksina toimii vuonna 2018 arviolta 22 laitosta eripuolilla Suomea. Sotainvalidien ohella laitoksissa kuntoutetaan ja/tai hoidetaan myös muita asiakasryhmiä. Sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja kuntoutuspäiviä sekä sotainvalidien hoitopäiviä arvioidaan vuonna 2018 olevan näissä laitoksissa vielä yhteensä noin 132 580. Kuntoutus- ja hoitolaitoksille maksetaan korvaus toteutuneiden hoitopäivien/käyntikertojen perusteella. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivä- ja käyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja hoitopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Hankintasopimuksessa on sovittu kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähinnat. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

**Sotainvalidien hoitopäivät/-kerrat sotainvalidien laitoksissa 2016—2018**

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Hoitopäivät yhteensä</b> (ei sisällä avokuntoutuskertoja)	<b>190 526</b>	<b>158 800</b>	<b>132 580</b>
— laitoshoido	138 864	115 200	95 569
— intervallihoido	27 934	25 000	22 374
— päiväsairaala	5 096	3 800	2 834
— laituskuntoutus	18 048	14 500	11 649
— päiväkuntoutus	584	300	154
— avokuntoutuskerrat	2 287	2 200	2 160

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tasomuutos	-17 000
<b>Yhteensä</b>	<b>-17 000</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	40 000 000
2017 talousarvio	57 000 000
2016 tilinpäätös	60 000 000

## 53. Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä soteleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

*Selvitysosa:* Puolisokuntoutukseen oikeutettujen sotainvalidien puolisoiden ja leskien määrän arvioidaan vuonna 2018 olevan 2 900. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2018 talousarvio	3 100 000
2017 talousarvio	3 100 000
2016 tilinpäätös	3 100 000

#### 54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

*Selvitysosa:* Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

#### Toiminnan laajuus 2016—2018

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	70	60	50
Avustus euroa/henkilö	540	590	2 000

#### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustuksen korottaminen 2.000 euroon/veteraani	50
<b>Yhteensä</b>	<b>50</b>

2018 talousarvio	100 000
2017 talousarvio	50 000
2016 tilinpäätös	55 000

#### 55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

*Selvitysosa:* Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutuslaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kilpailutuksella sekä laitosauditoinneilla hillitään hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuksen laatuun liittyvistä tavoitteista. Eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden lukumäärän arvioidaan olevan 3 700 vuonna 2018, joista kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 1 500 henkilöä.

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	3 500 000
2017 talousarvio	3 500 000
2016 tilinpäätös	3 500 000

*56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 32 688 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä matkakulujen maksamiseen
- 3) kuntoutuskustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kuntoutettavien kotona asumista tukevien palvelujen maksamiseen

*Selvitysosa:* Veikkaus Oy:n tuottoihin perustuva määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.50.57.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tasomuutos	-5 000
<b>Yhteensä</b>	<b>-5 000</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	32 688 000
2017 talousarvio	37 688 000
2016 tilinpäätös	17 988 000

*57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 8 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen
- 3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen



4) kuntoutettavien kotona asumista tukevien palvelujen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennakoitu palvelutarve sekä Veikkaus Oy:n tuotto momentille 33.50.56.

Kilpailutuksella sekä laitosauditoineilla hillitään kuntoutuslaitosten hoitopäivähintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Rintamaveteraanien lukumäärän arvioidaan olevan vuoden 2018 lopussa 10 540 .

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tasomuutos	-3 600
<b>Yhteensä</b>	<b>-3 600</b>
2018 talousarvio	8 000
2017 talousarvio	3 608 000
2016 tilinpäätös	11 408 000

## **60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto**

*Selvitysosa:* Luvun menot aiheutuvat pääosin valtion rahoituksesta yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, valtion korvauksesta terveydenhuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin, valtion rahoituksesta turvakotitoiminnan menoihin ja valtion korvauksesta rikosasioiden sovitteluun.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30.

### **Keskeiset uudistukset**

*Ehkäisevän toiminnan tavoitteena* on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään muun ohella laatimalla kuntien paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, laatimalla määrääjain hyvinvointikertomus, kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan tietopohjaa, rakenteita ja johtamista, parantamalla ehkäiseviä palveluja ja varhaista tukea sekä vakiinnuttamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osaksi hallintokuntien yhteistyötä ja kaikkea päätöksentekoa. Suunnittelussa ja päätöksenteossa hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia.

*Sosiaali- ja terveystalouden tavoitteena* on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalouden toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveystaloudet asukkaalleen:

— sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja rahoitusta koskeva lakiuudistus

— uudistuksen toimeenpanon tuki maakunnissa. Tukea kohdennetaan mm. muutosjohtamiseen, viestintään ja tietohallinnon sekä tietojärjestelmien kehittämiseen; kansallisen tuen määrärahat on keskitetty valtiovarainministeriön pääluokan momentille 28.70.05

— sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen kehittäminen terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain pohjalta. Uudistuksella vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakien asemaa, siirretään painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin, vahvistetaan asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja varhaisen tuen saamista sekä tiivistetään viranomais-ten yhteistyötä

— sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksessa tarkennetaan vaiheittain yleislain uudistamisen jälkeen myös erityislainsäädäntöä. Uudistuksella kehitetään palvelujärjestelmää siten, että se edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja turvaa riittävien, laadukkaiden ja tarpeenmukaisten sosiaalipalvelujen saamisen koko maassa

— sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen potilas- ja asiakastietojen sähköinen tietojärjestelmähanke, joka tukee palvelujen laadukasta ja kustannustehokasta tuottamista sekä kansalaisen toimintamahdollisuuksia

— vanhuspalvelujen uudistaminen omaishoitoa koskevan lain ja perhehoitolain muutoksella sekä hallituksen kärkihankkeella. Tavoitteena on kehittää iäkkäille sekä omais- ja perhehoitajille nykyistä yhdenvertaisemmat, paremmin koordinoitut ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut

— alkoholiohjelman jatkaminen.

### Järjestelmäkuvaukset

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain perusteella valtion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta (momentti 33.60.32) ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta (momentti 33.60.33). Terveyden tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön määrittelmien tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloiden ja yliopistojen osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotiskausittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Voimassa olevat painoalueet ja tavoitteet on vahvistettu asetuksella vuosia 2016-2019 koskien (1434/2015).

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman määrärahalta (momentti 33.60.31) tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman hankkeiden loppuunsaattamista.

### Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Kunnallinen toimeentuloturva</b>				
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	99 000	99 000	99 000	114 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	176 000	176 000	176 000	180 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	27 000	27 000	27 000	30 000
<b>Sosiaalipalvelut</b>				
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	142 000	150 000	156 000	163 000
Tukipalvelut, saajia vuoden aikana	122 827	128 000	134 000	140 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. <sup>1)</sup>	9 490	8 900	7 500	6 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	45 329	48 000	50 000	53 000
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	44 795	47 000	49 000	51 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin <sup>2)</sup>	14 500	15 000	15 500	16 000

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	962	800	600	400
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	100 428	99 000	97 000	95 000
<b>Kansanterveysyö</b>				
Hoitopäivät (milj.)	4,80	4,60	4,50	4,40
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkäriin luona	6,50	6,80	6,80	6,90
— Muun ammattihenkilön luona	16,80	19,40	20,00	22,00
— Hammashuollon käynnit	5,00	5,20	5,30	5,40
— Kotisairaanhoidon käynnit	5,80	2,80	3,10	3,50
<b>Somaattinen erikoissairaanhoito</b>				
Hoitopäiviä (milj.)	3,15	3,05	2,95	2,85
Päätyneet hoitotaksot (milj.)	0,96	0,95	0,94	0,94
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,29	3,22	3,14	3,05
Avohoitokäynnit (milj.)	6,81	7,01	7,20	7,30
<b>Psykiatrisen erikoissairaanhoito</b>				
Hoitopäiviä (milj.)	1,26	1,26	1,26	1,26
Päätyneet hoitotaksot	0,04	0,03	0,03	0,03
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	36,00	36,00	36,00	36,00
Avohoitokäynnit (milj.)	1,90	1,90	2,00	2,00

1) Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat

2) Lukuun on laskettu mukaan vammaisten ryhmämuotoiset asumis- ja tukiasunnot.

### Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 283,5	1 346,9	1 357,3	1 434,0
Tutkintokorvaus, euroa	51 200	46 800	46 050	46 050
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	1 070	810	900	900

### Mielentilatutkimustoiminta

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	110	96	110	110
— valtion yksiköt	69	69	80	80
— kunnalliset sairaalat	21	18	20	20
— vankeinhoitolaitoksen sairaalat	10	9	10	10

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien onnettomuustilanteiden hoitamisesta Suomessa tai ulkomailla aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen
- 3) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle valtakunnalliselle toimijalle vakavien myrkytystilanteiden hoitamisesta ja niihin varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

*Selvitysosa:* Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat sekä osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eikä johtamiseen. Viime vuosina vakavissa onnettomuuksissa ja tapahtumissa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys ovat osallistuneet merkittävillä resursseilla toimintaan, jotka ylittävät niiden omien toiminta-alueiden rajat. Määrärahasta on tarkoitus korvata erityisesti sellaisia kustannuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

2018 talousarvio	500 000
2017 talousarvio	500 000
2016 tilinpäätös	500 000

### 31. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon perustamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettujen valtionavustusten viimeisten suoritusten maksamiseen
- 2) kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 3) kehittämishankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavien korvausten maksamiseen.

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) päättyi vuonna 2015. Osa ohjelman aikaisista hankkeista on käynnissä vuoteen 2017 saakka. Hankkeiden päättymiseen liittyen varaudutaan maksamaan tarvittaessa lisäsuorituksia. Lisäksi hankkeiden maksatukseen ja valvontaan on tarpeen kohdistaa edelleen resursseja.

Momentin nimike on muutettu.

2018 talousarvio	400 000
2017 talousarvio	400 000
2016 tilinpäätös	2 200 000

### 32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 61—63 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Määräraha on tarkoitettu käyttämään yliopistotasoisien terveyden tutkimuksen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain ja myöntää tutkimusrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät rahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille erityisvastuualueellaan hakemusten perusteella.

### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-5 000
<b>Yhteensä</b>	<b>-5 000</b>

2018 talousarvio	15 000 000
2017 talousarvio	20 000 000
2016 tilinpäätös	16 830 000

### 33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 96 625 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 59, 59 a ja 60 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen
- 2) enintään 400 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkäriin peruskoulutuksesta aiheutuviin menoihin.

*Selvitysosa:* Määrärahasta on tarkoitettu käyttämään 65 050 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 28 525 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille, 2 750 000 euroa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta antaville yliopistoille ja enintään 300 000 euroa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille.

### Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen lisäämisen vaikutus	1 925
Tarvearvion muutos	1 560
Työterveyshuollon erikoislääkärien koulutuksen rahoituksen riittävyyden turvaaminen (siirto momentille 33.70.51.)	-1 000
<b>Yhteensä</b>	<b>2 485</b>

2018 talousarvio	96 625 000
2017 talousarvio	94 140 000
2016 tilinpäätös	92 809 849

### 34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen

- 2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen
- 3) lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 4) pitkäaikaissankien vapautusmenettelystä annetun lain (781/2005) 1 §:n mukaisten elinkautisvangeille tehtävien riskiarvioiden kustannusten maksamiseen
- 5) kohdissa 1—4 tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 6) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 7) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana kertaluonteisena korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

*Selvitysosa:* Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 5 560 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 9 500 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 140 000 euroa, josta 25 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

2018 talousarvio	15 200 000
2017 talousarvio	15 200 000
2016 tilinpäätös	12 403 422

### 36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi.

*Selvitysosa:* Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus.

2018 talousarvio	480 000
2017 talousarvio	480 000
2016 tilinpäätös	480 000

### 37. Valtion korvaus kunnille laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 346 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kunnille maksettaviin korvauksiin kustannuksista, jotka aiheutuvat laittomasti maassa oleskeleville henkilöille sosiaalihuoltolain (1301/2014) 12 a §:n mukaisesti annetusta kiireellisestä sosiaalihuollosta.

*Selvitysosa:* Suomeen saapui vuonna 2015 noin 32 500 turvapaikanhakijaa, joista noin kaksi kolmasosaa on saanut tai saa kielteisen päätöksen. Osa kielteisen päätöksen saaneista ei poistu maasta vaan jää oleskelemaan Suomeen laittomasti. Näille henkilöille voidaan antaa kunnissa välttämättömänä sosiaalipalveluna tilapäinen majoitus sekä korvaus ruoasta ja välttämättömistä lääkkeistä. Kunnat hakevat korvausta näihin kustannuksiin Kansaneläkelaitok-

selta. Korvaukseen oikeuttavista kustannuksista sekä sen hakemisesta ja maksamisesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

2018 talousarvio

5 346 000

38. *Valtionavustus valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 100 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuksen maksamiseen kunnille, kuntayhtymille ja maakunnille sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan valinnanvapauden pilottihankkeiden sekä erillisten henkilökohtaisen budjetin pilottihankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin
- 2) pilottihankkeita toteuttavien kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon yhtiöiden pääomittamiseen
- 3) pilottihankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 4) pilottihankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavan korvauksen maksamiseen
- 5) pilottihankkeiden toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja toimeenpanoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen sekä toimeenpanoon liittyvien rahoitusavustusten maksamiseen kansaneläkelaitokselle
- 6) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen valmistelu-, toimeenpano- ja hallinnointitehtäviin ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä toteutettavaa asiakkaan valinnanvapautta pilotoidaan vuoden 2018 aikana maakunnallisilla hankkeilla. Hankkeisiin pyritään saamaan mukaan maakunnan kaikki kunnat riittävän väestöpohjan takaamiseksi. Pilotit toteutetaan maakuntien ja kuntien sekä kuntayhtymien kanssa tehdävän sopimuksen pohjalta.

Ennen pilottihankkeen käynnistymistä siihen osallistuvien kuntien on yhtiötettävä valinnanvapauden ja henkilökohtaisen budjetin piiriin tulevat palvelut. Yhtiöt ovat aluksi kuntien omistuksessa ja siirtyvät maakunnan omistukseen 1.1.2019 alkaen.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Valinnanvapauden pilottihankkeet	100 000
<b>Yhteensä</b>	<b>100 000</b>

2018 talousarvio

100 000 000

40. *Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 28 990 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön FinnHEMS Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menoihin sekä ensihoidon tutkimus- ja kehittämistyöstä aiheutuviin menoihin. FinnHEMS Oy:n lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset voivat sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat lentotoiminnan hankinnasta ja hankintasopimuksen voimassaoloajan kestävästä lentotoiminnan valvonnas-

ta, helikopterin ohjaamomiehistöstä mukaan luettuna lentoavustaja, helikopteritoiminnan tukikohdista ja niiden ylläpidosta mukaan luettuna lentotoimintaan kiinteästi liittyvät maayksiköt, sekä muista helikopteritoiminnan edellyttämistä asioista, jotka eivät kuulu yliopistollisten sairaanhoitopiirien vastuulle.

Määräraha maksetaan FinnHEMS Oy:lle valtionavustuksen enakkoina menojen ajoittumisen perusteella.

*Selvitysosa:* Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa yliopistollisten sairaaloiden yhdessä perustama FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy on verotusasemaltaan yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon, yliopistosairaaloiden taustalla olevien kuntayhtymien omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan tuottamisesta. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkintähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta.

Suurin menoerä toiminnassa on varsinainen lentotoiminta, joka tapahtuu kilpailutetun lentotoiminnan ostopalvelun ja siitä solmittujen sopimusten perusteella. Lentotoiminta sisältää helikopterin ja ohjaamomiehistön. Lisäksi ylläpidettävään palveluun kuuluvat lähialue tehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt eli ambulanssit, helikoptereiden tarvitsemat tukikohdat ja niiden ylläpito sekä toiminnan hallinnointiin kuuluvat kulut.

Maakuntaudistuksen yhteydessä lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitus siirtyy vuoden 2019 alusta lukien osaksi maakuntien valtionosuusrahoitusta.

2018 talousarvio	28 990 000
2017 talousarvio	28 990 000
2016 tilinpäätös	28 990 000

(50.) *Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin*  
(siirtomääräraha 2 v)

2016 tilinpäätös	25 000 000
------------------	------------

52. *Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain (1354/2014) mukaisen korvauksen maksamiseen turvakotipalvelua tuottaville toimijoille

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle turvakotitoiminnan ohjaus-, ylläpitämis-, laadunvalvonta-, kehittämis- ja hallinnointitehtäviin sekä muihin kulutusmenoihin.

*Selvitysosa:* Terveiden ja hyvinvoinnin laitos huolehtii turvakotipalvelujen valtakunnallisesta saatavuudesta siten, että eri puolilla Suomea on tarjolla ja saatavilla palveluja tarpeeseen nähden riittävästi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa turvakotipalvelujen kokonaisuuden koordinoinnista valtakunnallisesti yhteistyössä sopimuksen teh-



neiden turvakotien kanssa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos valitsee turvakotipalvelun tuottajiksi toimijat, joilla on yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) tarkoitettu voimassa oleva toimilupa.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tasokorotus	2 000
Turvakotipaikkojen saatavuuden turvaaminen	2 000
<b>Yhteensä</b>	<b>4 000</b>
2018 talousarvio	17 550 000
2017 talousarvio	13 550 000
2016 tilinpäätös	11 550 000

#### *63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)*

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

*Selvitysosa:* Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskukset ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukset. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

Maakuntaudistuksen yhteydessä sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan rahoitus siirtyy vuoden 2019 alusta lukien osaksi maakuntien valtionosuusrahoitusta.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Sosiaalialan kehittämisen turvaaminen palvelurakenteen uudistuksessa	1 000
<b>Yhteensä</b>	<b>0</b>
2018 talousarvio	3 000 000
2017 talousarvio	3 000 000
2016 tilinpäätös	3 000 000

#### *64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 6 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi

2) enintään 63 000 euroa sovittelutoiminnan kehittämistä ja järjestämisestä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin toimintamenoihin.

*Selvitysosa:* Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sovittelutoiminnan järjestämisestä. Valtion korvauksen arvioidaan kattavan sovittelutoimintaan osallistuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvaus maksetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle ja sen maksatuksesta sekä käytön valvonnasta huolehtii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Korvauksen perusteet määritellään valtioneuvoston asetuksella rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovitelusta (267/2006).

Toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

2018 talousarvio	6 300 000
2017 talousarvio	6 300 000
2016 tilinpäätös	6 300 000

## 70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

*Selvitysosa:* Luvun menot aiheutuvat terveystalouden, tartuntatauti- ja rokotteiden hankinnan ja pandemiavarausten erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveyden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveystaloutta toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03, 33.02.05, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveystaloudesta vastaavia toimijoita.

### Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin.

*Terveystalouden* (momentti 33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n kemikaali-, kosmetiikka- ja säteilylainsäädännön toimeenpanoon ja rakennusten kosteus- ja homevaurioiden selvittämisen kehittämiseen.

Tavoitteet:

- elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen
- turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus
- vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita
- ehkäistä geeni-, bio- ja nanoteknologiaan liittyviä terveyshaittoja.

*Rokotteiden hankinnan ja tartuntatauti- ja rokotteiden valvonnan* (momentit 33.70.20 ja 33.70.22) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta, hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkeresistanssin torjunta, HIV- ja hepatiitti-infektioiden ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

- rokotuksin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja yleisen rokotuskattavuuden ylläpito (esimerkkinä hinkuyskän ilmaantuvuus, yli 65-vuotiaiden influenssarokotuskattavuus)
- tartuntatautiin leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteerilöydösten ilmaantuvuus, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärä)
- Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvän tartuntatautilanteen säilyttäminen (esimerkkinä tuberkuloosin ja MRSA-löydösten ilmaantuvuus sekä hoitoon liittyvien infektioiden ilmaantuvuus)
- HIV-infektion ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen leviämisen ehkäisy (esimerkkinä HIV-tapausten ilmaantuvuus, hepatiitti C ilmaantuvuus), klamydiatapausten ilmaantuvuus, kansallisten strategioiden päivitykset)
- pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittämisen (esimerkkinä kansallinen pandemia-varautumisen suunnitelman päivitys)
- Suomen aktiivinen osallistuminen lähialueilla, Euroopassa ja globaaleilla foorumeilla tartuntatautiuhkien torjuntaan, seurantajärjestelmien kehittämiseen sekä terveysturvallisuuden edistämiseen.

*Terveyden edistämisen* (momentti 33.70.50) teemapainopisteet vuonna 2018 ovat:

- ehkäistä ja vähentää tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käyttöä ja niistä aiheutuvia haittoja
- ehkäistä ja vähentää väestön ylipainoa ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla
- vahvistaa positiivista mielenterveyttä edistävien menetelmien käyttöä sekä tukea itsemurhien ehkäisyä
- vahvistaa seksuaaliterveyttä.

*Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen* (momentti 33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitäville työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

- varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten asetuksessa (708/2013) säädetään
- turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve
- nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

### **Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2015—2018**

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Terveysvalvonta</b>				
<b>Vesivälitteiset epidemiat</b>				
— epidemioiden lukumäärä	3	3	4	4
— sairastuneet henkilöt	763	165	100	100

### **Tartuntatautiin torjunta ja rokotteiden hankinta**

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	40	42	48	44
Hinkuyskätapaukset, lkm	165	432	225	280
Kampylobakteerilöydökset, lkm	4 589	4 637	4 500	4 500
Epidemioiden epäilyilmoitukset	80	89	80	85
Tuberkuloositapaukset, lkm	272	232	275	270
MRSA/resistentit stafylokokkilöydökset, lkm	1 275	1 701	1 300	1 700
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm	173	161	170	165
Hepatiitti C-virustartunnat, lkm	1 165	1 147	1 200	1 150
Hepatiitti B-virustartunnat, lkm	6	11	20	15
Tippuritartunnat, lkm	281	416	280	300
Kuppatartunnat, lkm	249	232	220	225
Klamydiatartunnat, lkm	13 571	14 311	13 500	14 000

**Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus**

Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	45	36	44	44
---	----	----	----	----

**Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin, euroa/vuosi**

	2015 toteutunut	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Painopistealueet</b>				
Tupakan, alkoholin ja huumeiden käytön ehkäisy ja vähentäminen	250 000	140 000		
Toimintakyvyn edistäminen ja liikunnan lisääminen	457 000	292 000		
Terveellisen ravitsemuksen edistäminen	270 000	400 000		
Mielenterveyden edistäminen ja väkivallan ehkäiseminen	379 000	941 000		
Seksuaaliterveyden edistäminen	502 000	338 400		
Ympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden tukeminen sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäiseminen	465 000	44 400		
Terveyden edistämisen rakenteiden, laadun, menetelmien ja yhteistyön kehittäminen	588 000	208 200		
Rahoitettujen hankkeiden hallinnointi	19 000	66 000		
<b>Painopistealueet vuosille 2017-2018</b>				
Tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käytön ja niistä aiheutuvia haittojen ehkäisy ja väheneminen			560 000	560 000
Väestön ylipainon ehkäisy ja vähentäminen ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla			1 170 000	540 000
Positiivisen mielenterveyden edistämisen menetelmien käytön vahvistaminen sekä itsemurhien ehkäisyn tuki			580 000	540 000
Vahvistaa seksuaaliterveyttä				540 000
Rahoitettujen hankkeiden hallinnointi			20 000	20 000
<b>Yhteensä</b>	<b>2 930 000</b>	<b>2 430 000</b>	<b>2 330 000</b>	<b>2 200 000</b>

**20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)**

Momentille myönnetään 27 990 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (1227/2016) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämisestä sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämisestä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen

2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun

3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rokotteiden hankintapäätösprosessiin liittyviin kustannuksiin

5) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämiseksi sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämiseksi

Määrärahasta saa käyttää enintään 400 000 euroa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosittain määrittämien riskialueiden väestön TBE-rokotuksiin.

*Selvitysosa:* Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 27 990 000 euroa. Summa on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Määrärahaan sisältyy pandemiarokotteen vuosivarausmaksu 2 500 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän 211 000 euroa.

Rokotusohjelmaan ehdotetaan muutosta, jossa TBE-rokotusohjelma perustuisi nykyistä maakunta- ja kuntakohtaista määrittelyä tarkemmin kohdennettuun suositukseen, jossa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittää vuosittain ne maantieteelliset alueet, joilla rokotuksia tulee toteuttaa osana kansallista rokotusohjelmaa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

2018 talousarvio	27 990 000
2017 talousarvio	27 990 000
2016 tilinpäätös	18 790 000

## 21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 680 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydensuojelulain (763/1994), geenitekniikkalain (377/1995), kemikaalilain (599/2013), säteilylain (592/1991) ja kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013) edellyttämästä terveysturvonnasta, terveysturvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

*Selvitysosa:*

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Toimintameno säästö (HO 2015)	-70
<b>Yhteensä</b>	<b>-70</b>
2018 talousarvio	680 000
2017 talousarvio	750 000
2016 tilinpäätös	780 000

*22. Tartuntatautiin valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tartuntatautilain (1227/2016) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen
- 2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen
- 3) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

*Selvitysosa:*

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Toimintameno säästö (HO 2015)	-30
<b>Yhteensä</b>	<b>-30</b>
2018 talousarvio	550 000
2017 talousarvio	580 000
2016 tilinpäätös	590 000

*50. Terveystieteen edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

*Selvitysosa:*

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Terveyden edistämisen vahvistaminen sote-muutoksessa	800
Toimintameno säästö (HO 2015)	-130
<b>Yhteensä</b>	<b>670</b>

2018 talousarvio	3 000 000
2017 talousarvio	2 330 000
2016 tilinpäätös	2 430 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkäriin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

*Selvitysosa:* Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat). Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Määrärahan mitoitus perustuu siihen, että tutkintokohtaisen korvauksen suuruus on 64 700 euroa. Vuonna 2016 tutkintoja suoritettiin 36. Vuosina 2017 ja 2018 suoritetaan arviolta 44 tutkintoa kumpanakin vuonna.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Työterveyshuollon erikoislääkärien koulutuksen rahoituksen riittävyyden turvaaminen (siirto momentilta 33.60.33.)	1 000
<b>Yhteensä</b>	<b>1 000</b>

2018 talousarvio	2 900 000
2017 talousarvio	1 900 000
2016 tilinpäätös	1 900 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 928 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiön ylläpitämälle UKK-instituutille (laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiölle (1284/2010) 2 §).

*Selvitysosa:* Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittäminen ja tutkimus.

2018 talousarvio	928 000
2017 talousarvio	928 000
2016 tilinpäätös	930 000

## 80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

*Selvitysosa:* Lomitustoiminnan tarkoituksena on edistää maatalousyrittäjien ja poronhoitajien sekä turkistuottajien työssä jaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannusperusteisesti. Turkistuottajien lomituspalveluista aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa.

Maatalousyrittäjillä on oikeus 26 vuosilomapäivään. Vuosiloma kuuluu vain kotieläintaloutta harjoittaville maatalousyrittäjille. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt hoitamasta maatalousyrityksen päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotoita. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua tuettuun hintaan enintään 120 tuntia vuodessa.

Turkistuottajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa vuosilomalomitusta enintään 18 päivää ja maksullista lisävapaata enintään 120 tuntia vuonna 2018.

Poronhoitajilla on mahdollisuus hankkia itselleen työkyvyttömyyden perusteella sijaisapua, jonka kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa. Vuonna 2018 sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella sai enintään 200 tuntia vuodessa.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

### Toiminnan laajuus

	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
<b>Maatalousyrittäjät</b>			
<b>1. Vuosilomatoiminta</b>			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	18 097	17 000	16 000
Lomituspäivien lukumäärä	458 063	433 750	407 750
Lomituspäiviä/käyttäjä	25,31	25,50	25,50
Lomitustuntien lukumäärä	2 953 296	2 819 400	2 650 100
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,45	6,50	6,50
<b>2. Sijaisaputoiminta</b>			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	5 959	5 600	5 270
Lomituspäivien lukumäärä	268 229	252 000	236 900
Lomituspäiviä/käyttäjä	45,01	45,00	45,00
Lomitustuntien lukumäärä	1 822 830	1 759 000	1 611 000
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	6,80	6,98	6,80
<b>3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu</b>			
Palvelujen käyttäjät	9 490	8 920	8 380
Lomituspäivät	94 459	76 700	72 100
Lomituspäiviä/käyttäjä	8,90	8,60	8,60



	2016 toteutunut	2017 arvio	2018 arvio
Lomitustunnit	551 411	535 000	490 000
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,53	6,98	6,80
<b>Turkistuottajat</b>			
<b>1. Vuosiloma</b>			
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	499	500	500
Lomituspäivät	8 723	9 000	9 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	17,48	18,00	18,00
Lomitustunnit	59 300	61 200	61 200
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,80	6,80	6,80
<b>2. Lisävapaa</b>			
Palvelujen käyttäjät	302	300	300
Lomitustunnit	31 286	31 500	31 500
Lomitustunteja/käyttäjä	104	105	105
<b>Poronhoitajien sijaisapu</b>			
Sijaisavun myöntämispäätöksiä	1260	150	150
Lomitustunnit	12 200	13 750	13 750
Lomitustunteja/päätös	76	92	92
Käyttäjiä	92	110	110
Lomitustunteja/käyttäjä	110	170	170

#### 40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 143 534 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

*Selvitysosa:* Määrärahan mitoitus perustuu vuoden 2016 kustannuksia kuvaaviin alustaviin toteutumatietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2017 ja 2018.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Tarvearvion muutos	-15 766
<b>Yhteensä</b>	<b>-15 766</b>

2018 talousarvio	143 534 000
2017 talousarvio	159 300 000
2016 tilinpäätös	149 473 459

*41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 2 050 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspalvelujen käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

*Selvitysosa:* Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisävapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Säästötoimi	-500
<b>Yhteensä</b>	<b>-500</b>
2018 talousarvio	2 050 000
2017 talousarvio	2 550 000
2016 tilinpäätös	2 600 000

*42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) 16 §:n mukaiseen sijaisavun kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

*Selvitysosa:* Poronhoitajille järjestetään maksullista sijaisapua työkyvyttömyyden aikana enintään 170 tuntia ja 90 päivää kalenterivuoden aikana. Lomituspalvelujen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Säästötoimi	-50
<b>Yhteensä</b>	<b>-50</b>
2018 talousarvio	250 000
2017 talousarvio	300 000
2016 tilinpäätös	300 000

*50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 16 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille

3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) 24 §:n ja poronhoitajien sijaisavusta annettavan lain (1238/2014) nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin

4) 1 000 000 euroa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen toteuttamaan hankkeeseen, jolla tuetaan maatalousyrittäjien työssä jaksamista.

*Selvitysosa:* Määräraha arvioidaan käytettävän kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin 13 521 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalveluista kunnille aiheutuvat kustannukset sekä eräille kunnille maksettava harkinnanvarainen lisäkorvaus. Maataloustuottajien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin arvioidaan käytettävän 1 619 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen hallinnosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

#### **Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen toteuttama varhaisen välittämisen toiminta	1 000
<b>Yhteensä</b>	<b>0</b>
2018 talousarvio	16 140 000
2017 talousarvio	16 140 000
2016 tilinpäätös	15 139 929

## **90. Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen**

*Selvitysosa:* Avustuksia myönnetään harkinnanvaraisina avustuksina yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille Veikkaus Oy:n tuotoista hakemusten perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus käsittelee avustushakemukset, laatii avustusehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja tekee avustetun toiminnan tuloksellisuusseuranta. Avustuksista päättää sosiaali- ja terveysministeriö pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Veikkaus Oy:n tuotoista myönnettiin vuonna 2017 avustuksia 328,6 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Tuottoa käytettiin myös sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimintaan 3,4 milj. euroa. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 30,0 milj. euroa sotilasvammakorvauksiin, 57,0 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 37,7 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, tuoton käyttö oli yhteensä 460,2 milj. euroa.

Veikkaus Oy:n tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2018 yhteensä 467,3 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina noin 358 milj. euroa momentilta 33.90.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 106,2 milj. euroa, sotilasvammakorvauksiin 30 milj. euroa, korvauksia sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin 40 milj. euroa, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin 3,5 milj. euroa, rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin 32,7 milj. euroa, sekä 3,2 milj. euroa momentille 33.01.01 sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen toimintamenoihin. Vastaava tulo 467 313 000 euroa on merkitty momentille 12.33.90.

### *50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 357 975 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 b §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

*Selvitysosa:* Avustustoiminnan tavoitteena on:

1) Järjestöjen toimintaedellytysten ja perusrahoituksen turvaaminen: Avustuksilla tuetaan järjestöjen toimintoja ja hankkeita kansalaistoiminnan, vaikuttamistoiminnan, oikeuksien- ja edunvalvonnan, asiantuntijuuden ja kehittämistoiminnan sekä vapaaehtois- ja vertaistoiminnan jatkuvuuden ja kehittymisen varmistamiseksi.

2) Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen: Avustuksia myönnetään toimintoihin ja kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on terveyden edistäminen sekä ihmisten ja heidän lähiyhteisöjensä omaehtoisen suoriutumisen ja jaksamisen tukeminen.

3) Yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen: Avustuksia myönnetään toimintoihin ja kehittämishankkeisiin, joilla pyritään edistämään ihmisten mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä osallistumismahdollisuuksia monipuolisesti kansalaisyhteiskunnan eri toimintoihin.

4) Erityisryhmien asumisen tukeminen: Avustamisen tavoitteena on edistää erityisryhmien asumismahdollisuuksia ja -valmiuksia sekä vähentää asunnottomuutta. Asumisen edistämiseen keskittyvien toiminnallisten avustusten painoarvoa lisätään linjauksen aikana suhteessa investointiavustuksiin.

5) Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen: Avustuksilla tuetaan toimintoja ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on auttaa ja tukea ihmisiä elämän erilaisissa kriisitilanteissa sekä ehkäistä arjen turvallisuutta uhkaavien ongelmien ja tapaturmien syntyä.

6) Työelämäosallisuuden vahvistaminen: Avustuksia myönnetään toimintoihin ja kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on edistää ihmisten työelämävalmiuksia sekä mahdollisuuksia osallistua työelämään.

Avustustoiminnan linjausten mukaisesti vuosille 2016—2019 käynnistyy viisi teemaa, joihin avustuksia suunnataan erillisellä teemarahoituksella. Teemat ovat edellä esitelyihin tavoitealueisiin nähden osittain läpileikkaavia ja yhdistävät useampien tavoitealueiden toimintoja. Vuonna 2018 teemarahoitusta kohdennetaan hankkeisiin, joilla pyritään vähentämään huono-osaisuutta.

Elinkeinotoimintaan verrattavaan, korvausta vastaan tapahtuvaan palvelutoimintaan ei avustuksia myönnetä kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi. Avustukset kohdennetaan järjestötoimintaan, joka toteutetaan ostopalvelu- ja kilpailutamisjärjestelmien ulkopuolella.

Palveluihin liittyvässä kehittämistoiminnassa edistetään soveltuvilta osin järjestöjen ja kuntien välistä yhteistoimintaa. Avustusten suuntaamisessa huomioidaan myös hallitusohjelman toteuttamiseen sisältyvät kehittämissuunnitelmat siltä osin kuin ne soveltuvat avustustoiminnan linjausten raamittamaan avustusjärjestelmään ja kansalaisjärjestöjen toimintaan.

#### *Avustusmäärärahan käyttö vuosina 2016—2018*

Vuodesta 2016 alkaen avustusmäärärahan käyttösuunnitelma tehdään avustustoiminnan linjausten (2016—2018) kuuden tavoitealueen mukaisella jaottelulla.

#### **Avustustoiminnan linjausten tavoitealueiden mukainen esitys 2016—2018 (milj. euroa)**

	2016	2017	2018
Järjestöjen toimintaedellytysten ja perusrahoituksen turvaaminen	116	118	124
Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	72	75	85
Yhteisöllisyyden ja osallistumismahdollisuuksien edistäminen	55	60	72
Erityisryhmien asumisen tukeminen	30	20	20
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	24	25	31

	2016	2017	2018
Työelämäosallisuuden vahvistaminen	18	20	26
<b>Yhteensä</b>	<b>315</b>	<b>318</b>	<b>358</b>

**Avustusmäärärahan käyttö avustuslajeittain vuosina 2015—2018 (milj. euroa)**

	2015	2016	2017	2018
Yleisavustukset	61	64	65	67
Kohdennetut toiminta-avustukset	147	156	159	174
Investointiavustukset	31	26	18	17
Hankeavustukset	70	69	76	100
<b>Yhteensä</b>	<b>309</b>	<b>315</b>	<b>318</b>	<b>358</b>

**Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Veikkaus Oy:n tarkentunut tuottoarvio momentilla 12.33.90.	18 150
Tasomuutos	22 225
<b>Yhteensä</b>	<b>40 375</b>

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2018 talousarvio	357 975 000
2017 talousarvio	317 600 000
2016 tilinpäätös	315 300 000